

Noorse leesteksten niveau 3

deel 3

eddy waumans

INLEIDING

Deze bundel bevat een aantal Noorse teksten van een gemiddelde moeilijkheidsgraad, die vroeger al in de nieuwsbrief LittomNor verschenen. Woorden in die teksten die niet tot een basiswoordenschat behoren werden vertaald.

De vertalingen werden nagekeken, er werden een aantal tik- en andere fouten gecorrigeerd en de lay-out werd een aantal malen aangepast.

Voor de verantwoording van het gebruikte materiaal: zie colofon achteraan.

Voor op- en aanmerkingen: info@littomnor.be

Eddy Waumans

POLITIKERNE...

Spotten met politici: altijd leuk. Erna Solberg (Høyre) is sinds oktober 2013 eerste minister van Noorwegen. Per Sandberg (Fremskrittspartiet) was tot midden augustus 2018 minister van Visserij en moest aftreden nadat hij de staatsveiligheidsregels had overtreden met een niet op voorhand aangekondigde vakantie naar Iran. Nikolai Astrup (Høyre) is sinds januari 2018 minister van Ontwikkelingssamenwerking.

Erna Solberg reiser til Washington for å ha et møte med Donald Trump.

Etter å ha spist en bedre middag sier Trump:

"Well Erna, I don't know what you think of the members of your Cabinet, but mine are all bright and brilliant."

"How do you know?" spør Erna.

"Oh well, it's simple", sier Trump. "They all have to take special tests before they can be a minister. Wait a second". Han vinker på USAs **forsvarsminister** James Mattis og sier til ham: "Tell me James, who is the child of your father and of your mother but is not your brother and is not your sister?" "

Ah, that's simple Mr. President", sier James, "it is me!"
"Well done James," sier Trump og Erna er MEGET imponert!

Etter at samtalene er **fullført** reiser Erna tilbake til Oslo igjen. På flyet hjemover begynner hun å tenke på intelligensnivået til de øvrige ministrene i regjeringen.

Tilbake på kontoret ringer hun til Per Sandberg og ber ham om å komme inn til seg. Sandberg gjør som sjefen sier og kommer med en gang.

"Per, si meg, hvem er barn av din far og din mor, men er ikke din bror, og heller ikke din søster?"

Sandberg tenker og tenker uten å finne svaret. "Den var ikke **grei**!" sier han. "Kan jeg få lov til å tenke litt mer på den?"

Erna ønsker å være **litt grei** med Sandberg så hun sier "Ja, det er **greit**. Du får 24 timer!"

minister van Defensie

afgerond

makkelijk

meegaand
oké

Sandberg går tilbake til kontoret sitt mens han tenker så det **knaker**¹. Etter å ha **grublet**² en liten stund kaller han sammen **staben** sin, og legger problemstillingen frem for dem. Men ingen i staben kan komme med noen løsning.

¹ kraakt; ² gepiekerd

Etter 20 timer av 24-timers **fristen** har Sandberg fortsatt ikke kommet opp med noen løsning. Han begynner nå å bli svært bekymret, for han skjønner at denne testen kan bety **et være eller ikke være for ham** i regjeringen og han har bare fire timer igjen til å finne løsningen.

uitstel

of hij lid blijft

Plutselig får han en lys idé: "Jeg spør Nikolai Astrup! Han er en **ordentlig smarting**, kanskje han vet svaret!"

echt genie

Sandberg **skynder seg** over til finansdepartementet og inn på kontoret til Astrup.

haast zich

"Nikolai, du må hjelpe meg", sier han. "Solberg har gitt meg en vanskelig oppgave, og jeg tror **det står om** plassen min i regjeringen."

op het spel staat

"Hva er problemet da?" spør Astrup. "Nå skal du høre", sier Sandberg. "Hvem er barn av din far og din mor, men er ikke din bror, og heller ikke din søster?"

"Det er enkelt", sier Astrup. "Det er meg!"

"Ja, **selvsagt!**", sier Sandberg og løper tilbake til Statsministerens kontor.

natuurlijk

"Erna, nå har jeg svaret! Det er Nikolai Astrup!"

Erna ser opp på Sandberg med et litt **sorgelig** blikk. "Det var **synd** Per, men svaret er galt. Riktig svar skal være James Mattis".

trieste
jammer

En liten gutt ønsket seg virkelig 1000 kroner, og **ba** til Gud i ukevis, uten at noe skjedde. Til slutt valgte han å skrive et brev til Gud for å be om 1000 kroner.

bad

Postvesenet mottok brevet, som var adressert til "Gud, Oslo", og besluttet å **videresende** det til statsminister

verder te zenden

Erna Solberg. Statsministeren moret seg virkelig over brevet, og videresendte det til finansministeren Siv Jensen med **beskjed** om å sende gutten penger. Siv Jensen syntes 1000 kroner var **i meste laget** for en liten gutt, så hun sendte 100 kroner.

Den lille gutten jublet da han fikk pengene, og han satte seg ned og skrev et takkebrev til Gud: "Kjære Gud, tusen takk for pengene du sendte meg. Jeg har **forresten** merket meg at du sendte det via regjeringen, og de trakk 90 prosent i **skatt!**"

boodschap
nogal veel

overigens
belasting

MORDERNE

av Randi Heddeland

Det var **skritt**¹ utenfor i **hagegangen**². Faste, forte **dunk**¹ i **gruset**² gjennom **plaskregnet**³. På hjørnet stilnet de av litt, som om han kom og sto og nølte, og ikke riktig visste hvilken vei han skulle ta.

Mannen i **fluktstolen** rettet seg opp og lyttet. Var det en tyv kanskje? Det hadde vært innbrudd flere ganger i sommervillaen, og karen regnet vel ikke å finne noen her så sent på sommeren.

han ristet **væten** av seg:

Nå var skrittene der igjen. De kom langsomt videre om hjørnet og **bortover**¹ **grusgangen**² mot verandaen. En mann dukket fram i regnet, **duknakket** med jakkekragen slått opp om skuldrene. Han gikk fort opp trappen og nådde helt inn under **takskyggen** før han oppdaget mannen i fluktstolen. De stirret tause på hverandre et øyeblikk. **Prøvende, vaktsumme**¹ som to dyr **på sprang**². Så smilte den fremmede og sa mens

¹ voetstappen; ² het tuinpad
¹ bonzen; ² grint; ³ de plensbui

de ligstoel

¹ langs; ² het grintpad

met gebogen hoofd

de schaduw van het dak

onderzoekend

¹ alert; ² klaar om weg te lopen

de regen

"Å, unnskyld, jeg visste ikke det var folk her. Ville bare **stå under**¹ for regnet litt. Disse **tordenskurene**² kommer **som kastet av en sekk**, og jeg hadde ikke **uværstøy** med meg.

¹ schuilen; ² donderbuijen
plots
regenkleddij

"Værsgod, bare **slå deg ned**¹, sa den andre **mutt**².

¹ ga zitten; ² korzellig

Han likte det ikke. Han hadde reist ut her denne helgen for å ha et par dager i ro og fred for seg selv. En forretningsmann kunne trenge det somme tider. Og nå ble han kanskje nødt til å sitte her og snakke en masse **vrøvl**¹ med et vilt fremmed menneske. **Forbannet**² grep han avisen og ville lese videre. Da den fremmede kom hadde han vært midt inne i en artikkel om Frank-rikes økonomiske situasjon. En god artikkel. Saklig og grundig. Men nå fikk han ikke mening i ordene. Hvorfor sa ikke fyren noe? Han skulle snakke først, han som hadde trengt seg inn her. Men han satt der bare som en **støtte** i stolen og stirret ut i regnet. Hvor gammel kunne han være, **tro**? Seksti kanskje. Omtrent på alder med ham selv. Litt grå og **dradd** i ansiktet, mager og **sluttrygget**². Klærne? Tja, billigste **konfeksjon**, så vidt han kunne se. Den fremmede løftet hånden og strøk seg over håret.

¹ onzin; ² nijdig

pilaar
vraag ik me af
mager en vermoeid
met voorovergebogen schou-
ders; ³ confectiekleding

Og plutselig la han merke til et lite blått merke der like over tommelen. Et anker eller noe. Sjømann altså. Nå ja, det var ikke det verste. Da hadde han sikkert et og annet å fortelle. **Forlis**, slagsmål, kvinnehistorier, eventyr i fremmede land. Han lot avisen hvile på knærne og grov i lommene etter sigaretter.

schipbreuk

"Værsgod, skal det være en?"

friemelde

"Takk, jeg har selv," sa den fremmede og fant fram en pakke han også. **Famlet** og tente på med nikotinbrune fingrer.

"Å ja, når du har slike fine utenlandske saker er nok ikke dette noe å by på," sa den andre og smilte.

"Nei, nei, det er ikke det. De norske sigarettene er visst bra nok."

Forretningsmannen lente seg tilbake i stolen og dro på sigaretten. **Pokker til** taus fyr. Når de først satt her, kunne de da like godt snakke om noe. Han strøk asken

e
wat een verduiveld

av mot **verandarekkverket** og kremtet som han ventet den andre skulle si noe. Men han satt der taus og puffet og røykte.

"Du kommer fra utlandet nå kanskje?"

"Ja."

"Har du vært borte lenge?"

"Førti år."

"Førti år. Det var ikke **småtteri**¹. Hvor har **du holdt til**² så lenge?"

"Seilt for det meste. Men jeg har vært i land også somme tider."

"Hvor da?"

"Flere steder. Alaska, Mexico, Argentina."

"Du har vel opplevd litt av hvert da?"

"Å ja, litt blir det jo når en **flakker omkring**.

Forretningsmannen tente seg en ny sigarett.

"Førti år. Da var du vel ikke gammel da du dro ut første gang?"

"Jeg var atten år."

"Og nå var det vel ingen som kunne kjenne deg igjen, da du kom tilbake?"

"Jeg hadde ingen som behøvde å kjenne meg igjen. Foreldrene mine var **borte** lenge før jeg dro. Jeg hadde bare en søster, og hun døde også. Hun gikk i isen den våren."

"Gikk hun i isen?"

"Ja, i en **råk** i elva der."

Den andre grep hardt om stolarmen og bøyde seg fram.

de balustrade van de veranda

¹ kleinigheid

² je je opgehouden

rondzwerft

overleden

wak

"På hvilken kant av landet var det?"

"I en **bygd** sørpå et sted."

dorp

Den fremmede snudde seg langsomt og så på ham.

"Hun ble myrdet."

"Myrdet?"

Forretningsmannen rettet seg stivt opp i stolen og stirret på ham.

"Hvor- hvordan kan du vite at hun ble myrdet?"

"Jeg fant sporene."

"Sporene? Var det noen spor der da? På isen?"

"Nei, ikke på isen. Men inne i **heia**¹ rett **opp for**² råka. Jeg kunne følge dem helt opp på toppen av heia til den store hengebjørka. Det står for meg alt sammen så tydelig som det skulle være i dag. Det lå en stor stein der ved siden av bjørka, og som barn pleide vi å stå på steinen og henge oss i greinene. Det var som litt av et **vågestykke** det, hvem som torde svinge lengst ut. Der ved steinen hadde morderen stått stille en stund. Jeg stilte meg ved siden av sporene og så det var et **gløtt** mellom trærne der ned mot råka. Han hadde vel stått der og **sett etter** – at alt gikk som det skulle."

¹ de heide; ² boven

Forretningsmannen **glattet over** avisen. Blikket strøk flyktig nedover en spalte.

waagstuk

spleet

gecontroleerd

streek ... glad

"**Grunnlaget** for hans økonomiske politikk var den oppfatning at den **stadige** prisstigning ikke skyldtes **varemangel**, men at den hadde psykologiske årsaker og skyldtes mangel på tillit til..."

de basis

voortdurende

schaarste

– mangel på tillit til ... Ordene **gikk i tåke** for ham; og han **fikk ikke tak i meningen**. Hvilken hensikt hadde fyren med å sitte og fortelle denne mordhistorien? Det fantes da hyggeligere ting å snakke om. Han la seg tilbake i stolen og spurte i en lett, **likegyldig** tone:

schemerden

begreep ze

onverschillig

"Hvordan gikk det så? Ble morderen tatt?"

"Nei. Lensmannen kom først dagen etter, og det hadde **høljeregnet**¹ om natta, så vi kunne ikke **skjelne**²

¹ gestortregend; ² onderschei-

sporene."

Forretningsmannen lyttet etter plaskregnet utenfor. Det var da forferdelig som det **pøste ned**. Et sted ned i hellingen skar vannet ut av bekkens **leie** og inn i et blomsterbed. Han kunne se hvordan **astersene**¹ i kanten av bedet ble gravd under av vannet og **rant skrått** framover. Hadde ikke denne fyren sittet her, kunne han tatt frakk på seg og gått ned og ledet vannet unna.

"Hadde du noen – mistanke?"

Han holdt blikket festet på **astersene** da han spurte: "Ja, men det nyttet ikke. Jeg kunne ikke bevise noe. Og ellers så, – ja, jeg er bare glad for at det ikke ble gjort noe. Jeg har også drept et menneske – jeg – jeg er selv en morder.

Forretningsmannen gjorde et hopp i stolen. Herregud, var mannen gal? Han hadde ikke sittet her en halv time, og så sa han at han var morder. Til et vilt fremmed menneske som han ikke hadde sett for sine øyne før. Det begynte å bli **nifst** dette her. Han tenkte på hvor ensomt huset lå. Alle de andre sommervillaene sto tomme nå så sent på året, og det var langt over til gårdene på den andre siden av veien.

"Du sa du hadde vært i Argentina," sa han fort, "der gjorde du vel gode penger. Det skal jo være et framtidsland."

"Å, jeg ble nå ikke **feit** av det.

Han snudde seg og så på den andre.

"Det var der det hendte."

"Hva hendte?"

"Mordet. Det var der jeg drepte et menneske."

Forretningsmannen famlet nervøst med avisen, vågde bare et fort **gløtt** bort på ham. Men den fremmede hadde tatt blikket til seg igjen og satt som før og røkte og stirret ut i regnet.

den

naar beneden kwam
bedding

de asters (*tuinplant met
madeliefachtige bloemen*)
schuin

griezelig

rijk

blik

"– Hvem – hvem var det du drepte?"

"– En arbeidskamerat. En **chilener** som jeg hadde arbeidet sammen med den sommeren. Vi jobbet på **estanciaen**, innover i landet der."

Det gikk en nervøs **trekning** over den fremmedes ansikt, og ordene kom fort og **snuhlende**.

"Jeg hadde ikke bedt ham bli med. Jeg hadde klart meg meget bedre alene. Men han hengte seg på som en **klegg**, og jeg kunne ikke bli kvitt ham. Han var redd for å bli alene, stymperen. En liten, tynn **spjæling**, et elendig **krekk** som ikke dugde til å arbeide. Han kunne holdt seg der han hørte til på den andre siden av Andes. Hvor vi kom fikk jeg bråk og **kluss** med ham. Det hendte vi måtte dra videre fra en estancia **på dagen**, fordi han hadde gjort seg umulig. Jeg syntes jo synd på stakkaren også. Han hadde vel ikke hatt det for godt. Sult og elendighet, tenker jeg. Har nok sett hvordan fattigfolk har det der i det landet. Men jeg kunne ikke **holde på** slik. Han ødela alt for meg. Han var et **påheng**¹, et **drass**...

"Hvorfor **skilte** du ikke **lag** med ham? Reiste fra ham uten videre?"

Den fremmede flyttet seg urolig i stolen.

"Jeg forsøkte det en gang. Var kommet et godt stykke på vei, og så snudde jeg og reiste tilbake..."

Det kom en **hissig**, irritert klang i stemmen.

"Jeg syntes jo synd på ham, fordi han var slik en stakkar. Og jeg har aldri sett noe menneske bli så glad som ham, da han så jeg kom tilbake. Men det kunne jo ikke gå. Jeg måtte kvitte meg med ham på en eller annen måte. Og så – ja, det kom slik for meg at det ville være det beste for oss begge..."

Han reiste seg plutselig og begynte å gå fram og tilbake på verandagulvet. Utenfor plasket regnet like **stritt**, og langt ute over sjøen hørtes den **dumpe**¹ **rulling**² av torden. Plutselig stanset han og støttet seg med begge hender mot rekkverket, snakket langsomt ut i regnet med ryggen til den andre.

Chileen

grote veeboerderij

kramp
hortend

horzel
ventje
stakker

last
dezelfde dag nog

verder gaan
¹ parasiet; ² last

ging ... van hem weg

heftige

snel
¹ gedempt; ² gerommel

"Vi skulle flytte fra en estancia igjen, og jeg hadde bestemt meg til at nå skulle det være slutt. Denne gangen skulle ikke han bli med. Jeg ville få ham med meg ut på markene et sted og stikke ham ned der. Siden, når det ble mørkt, skulle jeg komme tilbake og hente liket og ri det langt av gårde så ingen kunne finne det."

"Hvorfor ville du ri tilbake? Hadde det ikke vært tryggere å vente på mørket med – med det andre også?"

"Jeg vet ikke. Hadde bare fått der ideen at jeg måtte gjøre det slik..."

Han grep så hardt om rekkverket at hånden hvitnet over knokkene.

"Han fulgte **villig** med. Ante jo ingenting vondt, stakkaren. Men jeg var redd. Før hadde jeg tenkt helt rolig på det. Men nå da øyeblikket var der, var jeg så redd at jeg skalv over hele kroppen. Jeg vet ikke om det var bare innbilning. Jeg så ikke tegn til **ryttere** der da jeg løp tilbake over markene til estanciaen. Likevel hadde jeg lyden i ørene hele tiden. Den dumpe lyden av hovslag mot gresset. Tre eller fire hester. Jeg hørte dem så tydelig. De kom nærmere, nærmere – og jeg måtte handle fort..."

Svetten perlet over pannen hans, og han fór fort med hånden over øynene.

"Jeg – ja, jeg **vinglet vel på hånden**¹. Kniven **ramte**² ham i skulderen. Et fort sekund så jeg det alt sammen. **Flengen**¹ i kjøttet under den **fillete**² jakken, blodet som **silte** fram mellom fingrene da han forsøkte å stoppe det, ansiktet, øynene... I neste øyeblikk løp jeg som en vanvittig tilbake over markene, kastet meg på hesten og kom meg av gårde.

"Og så?"

"Så var det ikke mer. Et par uker etter kom jeg meg ned til Buenos Aires og **fikk hyre** igjen.

"Men du drepte ham jo ikke."

gewillig

ruiters

¹ had geen vaste hand; ² trof

¹ de jaap; ² sjofele stroomde

monsterde

Den fremmede snudde seg fort og så på ham. Øynene brant som i feber.

"Jo, jeg drepte ham, forstår du ikke det. Jeg myrdet ham. Jeg hadde gjort det i tankene lenge før det skjedde. Og selv om min egen redsel hindret meg i å ta livet hans, gjorde ikke det min skyld mindre. Jeg vet ikke, kanskje hadde han aldri hatt en kamerat før, kanskje var jeg det første menneske han hadde følt seg knyttet til. Han hadde tillit til meg, og jeg myrdet den tilliten. Jeg myrdet hvert ord, hver tanke og stund vi hadde hatt sammen. Jeg myrdet hver morgen vi hadde sett solen gå opp over pampasen, hver kveld vi hadde sittet fredelig med maten ved bålet. Jeg myrdet alt sammen. Og så – så lot jeg ham leve videre med liket av det i seg..."

Forretningsmannen slengte det ene benet over det andre og vippet med **skotåen** i luften. Han var helt rolig igjen nå. Fyren var åpenbart ikke så farlig som han først hadde trodd.

de punt van de schoen

"Ja, jeg kan ikke se annet enn at det vesentlige var at du ikke tok livet av ham."

"Nei, det var ikke det vesentlige. Jeg er morder likevel. Vet du hva det var jeg så i øynene hans i det første sekundet etter jeg hadde stukket? Det var ikke redsel. Ikke da i det første **blunket**. Det var – forundring. Forstår du det, forundring..."

ogenblik

Han kom bort og satte seg i stolen igjen. Fisket fram en sigarett og tente på før han snakket videre. Ordene kom langsommere og roligere nå.

"Det var en gang jeg hatet min søsters morder. Hun var det eneste menneske som sto meg nær her hjemme. Og de første årene tenkte jeg alltid på at jeg en gang ville komme hjem som en **hevner** og **kreve ham til regnskap**. Så ble det visket ut litt etter litt. Jeg var jo ung og var opptatt av mine egne planer og min egen kamp for tilværelsen. I mange år ofret jeg ham ikke en tanke. Men etter det hendte, etter jeg selv ble morder, har jeg ofte tenkt på ham..."

iemand die wraak neemt
hem rekenschap vragen

Forretningsmannen tok opp avisen fra gulvet. Brettet den sammen og rullet den til et **rør** mellom hendene.

buis

"Ja, jeg har ofte tenkt på ham, fortsatte den fremmede, jeg vistse ikke noe om ham, visste ikke hva det var blitt av ham og hvor han hadde **havnet** i livet. Men likevel var det som han kom til å stå meg nær på en måte, fordi han hadde sett og opplevd det samme – og bar på den samme forferdelige skyld."

terechtgekomen

Avisrullen gikk med et **klask** i golvet. Forretningsmannens hånd **klamret** med hvite knoker om **arm-lenet**, men han sa ingenting. Den fremmede satt som om han var så opptatt av sine egne tanker at han ikke merket noe, bare snakket videre i samme langsomme, rolige tonen.

klets
klampte zich ... vast
de armleuning

"Emma liknet meget på ham, chileneren. Veik og hjelpeløs. Hun var **med barn** da hun døde. Men hun var altfor naiv og **troskyldig** til å ha den minste mistanke om **svik**. Hun gikk like villig med ham ut på isen som chileneren gikk med meg. Og da han **puffet** henne ut i råka..."

zwanger
argeloos
verraad
duwde

Forretningsmannen bøyde seg fort, og tok opp avisrullen. Holdt den som en stokk mellom hendene og vred til så det **spraket**¹ og **knakk**² i papiret.

¹ knisperde; ² knetterde

"Og da han puffet henne ut i råka, så han det samme i hennes øyne som jeg så i chilenerens. Stiv, grenseløs forundring..."

Den fremmede tidde. Satt som han ventet den andre skulle si noe, men forretningsmannen stirret bare ned på avisen som han hadde **krammet**¹ i **filler**² mellom hendene. Det hadde holdt opp å regne nå, og det var ingen annen lyd enn det **siklende** dryppet fra taket og i **løvet** utenfor. Forretningsmannen følte han måtte si noe, han måtte bryte stillheten. Alt var bedre enn den. Blikket **flakket** fort i retning av den andre stolen, og han spurte stotrende:

¹ geknepen; ² flarden

lekkende
het gebladerte

dwaalde

"Skal – skal du **slå** deg **til** i Norge nå?"

vestigen

"Nei, jeg skal videre med båten om et par dager.

"Hvorhen?"

"Øst-Afrika **en plass**."

ergens

Det kom et underlig uttrykk i forretningsmannens ansikt. Han **svelget** som det var hardt for ham å få ordene fram.

slikte

"Og – og du tenker ikke å komme tilbake?"

"Nei, jeg tror ikke det."

zijn schoenzool

Den fremmede bøyde seg og slo sigarettasken av mot **skosålen**. Så reiste han seg opp og knappet jakken.

"Jeg får vel se å komme videre. Ser det er opphold nå."

Den andre reiste seg også, men ble stående tett inn ved stolen og støttet seg med den ene hånden mot rekkverket. Et par trinn nede i trappen snudde den fremmede seg og så tilbake.

"Ja, du får ha takk for **husly**", sa han og smilte.

de gelegenheid tot schuilen

Så var skrittene der igjen utenfor. Faste, langsomme **søkk** i gruset, som stilnet av og ble borte ned i hagegangen.

ploffen

LESERENS RETTIGHETER:

- retten til IKKE å lese

- retten til å **hoppe over** sider.

overslaan

- retten til ikke å lese ut en bok.

- retten til å **lese om igjen**

herlezen

- retten til å lese hva som helst

- retten til å la seg **påvirke**

beïnvloeden

- retten til å lese hvor som helst

- retten til å **skumlese**

snel doorlezen

- retten til å lese høyt

- retten til å **tie**

zwijgen

NOEN GULLKORN FRA AVISANNONSER

Komplett leksikon i utmerket stand gis bort, da behovet for det ikke lenger er til stede da kjerringa veit, og kan alt.

- Bulldog selges. Spiser det meste og liker barn.
- Fallskjerm selges. Brukt en gang, aldri åpnet, litt skitten.
- Fryseboks, 2 år gammel, laget for 2-3 personer.
- Eldre dame eller herresykkkel kjøpes billig.
- **Tomannstelt**¹, brukt én gang, **byttes**² mot **barnevogn**.
- ...en person som kan ta hånd om hester som ikke røyker eller drikker.
- Leilighet med utsikt over grøntområde og parkettgulv.
- Fin leilighet med balkong uten **innsikt**.
- Liten stue på fjellet, med **badstue** på 65 **kvadratmeter**.
- Velkommen til Anton Carlsson - røkt **laksehandler**.
- Bjørks bussreiser - et alternativ til en hyggelig ferie.
- Er du **myndig**? Er du svensk statsborger? Er du interessert i det svenske **forsvaret**¹? Er du helt **frisk**²?

liker å spise barn?

skitten etter et mislykket fallskjerm-hopp?

kan to eller tre personer bo i den?

Er det ikke forbudt å selge eldre damer?

¹ tent voor twee; ² willen ruilen kinderwagen – En gang kan være nok!

Kjenner du hester som røyker eller drikker alkohol?

Parkettgulvet: ligger det ute?

inkijk – det er vel leiligheten som er uten innsikt!

*sauna
vierkante meter – for en stor badstue!*

zalmverkoper – det er vel laksen som er røkt; ikke herr Carlsson.

Bjørks bussreiser: for folk som ikke vil ha det hyggelig!

*meerderjarig
¹ krijgsmacht; ² gezond maar ook "goed bij je verstand"!*

VITSER

En bil blir stoppet av politiet fordi den kjører i 20 km/t. i 80-sone. **Føreren** er en gammel dame på 85 år og i **baksetet**¹ sitter hennes tre **jevnaldrene**² venninner .

de chauffeur

¹ de achterbank; ² van dezelfde leeftijd
traag

"Frue," spør politimannen, "hvorfor kjører du så **sakte** i 80 sonen?"

"Herregud mann," svarer den gamle damen "se på **veiskiltet**, det står jo 20 på det!"

het verkeersbord

Politimannen **rister på** hodet, og sier tålmodig: "Frue, skiltet forteller at du kjører på **riksvei** 20, og ikke at **fartsgrensen** er 20 km/t.

schudt

rijksweg

maximum snelheid

"Ååå.. sier du det. Ja men det skal jeg huske," svarer den gamle damen.

Politimannen titter på damene i baksetet, og syntes de ser ut til å være litt uvel og grønne i ansiktet.

"Er det noe galt med dine venninner?" spør han, "det ser ikke helt ut som de er helt friske!"

"Neida " svarer den gamle damen, du skjønner vi har akkurat **svingt av** riksvei 180.

verlaten

En cowboy gikk i kirken en søndag og oppdaget til sin undring, at han og presten var de eneste **tilstedeværende**.

aanwezige

"Dårlig **fremmøte** i dag," sukket presten. "Vil du allikevel at jeg skal holde prekenen min?"

opkomst

"Jeg er ikke verdens smarteste fyr, sa cowboyen, "men hvis jeg drar ut for å fore **kveget** mitt og bare ett dyr **møter fram**¹, da **forer**² jeg det dyret **uansett**³."

vee

¹ daagt op; ² voer; ³ toch

Så presten begynte å preke, som **varte og rakk**: Først en time, så to timer, så to og en halv time...

bleef maar duren

Til slutt var han ferdig, og spurte cowboyen hvordan han likte prekenen.

"Vel, nå er ikke jeg verdens **glupeste** fyr," sa cowboyen,

flinkste

"men hvis jeg drar ut for å fore kveget mitt og bare ett dyr møter frem, betyr ikke det at jeg **stapper** alt høyet i dyret!" | proppen

en blekkpose: een inktzak
å utløse: ontploffen
en ansatt: een werknemer
å nedsøle: bevuilen

en påminnelse: een herinnering

å ta på alvor: ernstig nemen

en karakter = een rapportcijfer; en karakterbok = een schoolrapport

Spise, drikke, sove, spise, drikke, sove: jeg vet ikke hvor mye lenger jeg kan holde ut dette hektiske livet!!

En voor de verandering: een dommemannengrap:

Tre menn satt en gang sammen i en togkupé. Alle løste kryssord. Plutselig sto en **fe** foran dem og sa: "Hei, jeg er kryssordfeen. Dere kan **få oppfylt** ett ønske hver."

"Jeg skulle ønske jeg var 25 prosent klokere," sa den første mannen.

- "Skal bli," sa feen.

fee
in vervulling doen gaan

in orde

Da utbrøt mannen: "Aha, nå vet jeg hva "Elv i Sahara" på 18 **vannrett** er!"

horizontaal

"Jeg skulle ønske jeg var 50 prosent klokere," sa den andre mannen.

"Skal bli," sa feen.

Og så sa mannen: "Aha, nå vet jeg hva 'Konge i Kongo' på 19 **loddrett** er!"

verticaal

"Jeg skulle ønske jeg var 100 prosent klokere," sa den tredje mannen.

"Skal bli - men er du sikker?" spurte feen.

"Ja," svarte mannen.

Og POFF! - mannen ble **forvandlet til** en kvinne...

veranderd in

- En fyr følte seg ensom og bestemte seg for at han ville skaffe seg et **kjæledyr** - helst ett som var litt **usedvanlig**. Han gikk ned i den lokale dyrehandelen, og etter noe **overveielse** bestemte han seg for å kjøpe et **tusenbein** som han fikk med i en liten, hvit eske.

troeteldier
ongewoon
beraad
duizendpoot

Han bar esken hjem, fant et godt sted til den og tenkte at han ville ta sitt nye kjæledyr med på det lokale **vertshuset** for liksom å lære det å kjenne. Han stakk hodet ned i esken og spurte: "Vil du være med ned på den lokale puben og ta en øl sammen med meg?"

herberg

Det kom ikke noe svar fra esken. Det irriterte ham litt, men etter et par minutter spurte han igjen: "Vil du være med ned på den lokale puben og ta en øl sammen med meg?". **Stadig** intet svar fra esken. Nå var fyren selvfølgelig i tvil om hvor godt tusenbein faktisk hører, så han stakk hodet helt ned i esken og

nog altijd

ropte: "HEI! VIL DU VÆRE MED NED PÅ
LOKALET OG HA EN ØL SAMMEN MED
MEG?"

Da lød en liten stemme inne fra esken: "Jeg HAR hørt
deg! Jeg **driver og tar på meg sko** FOR HELVETE!!

ik ben m'n schoenen aan het
aantrekken

En mannssjåvinistisk spøk. Husk på at du er blitt advart!

Når en **lastebilsjåfør** stopper på rødt lys glir en
liten bil opp på siden. Ut av den hopper en kvinne.
Hun løper rundt til lastebilsjåførens dør og banker
på. Sjåføren **veiver** ned vindu og kvinnen sier: "Hei
jeg heter Tove og lasten din **renner ut!**"

vrachtwagenchauffeur

draait
loopt naar buiten

Lastebilsjåføren **bryr seg ikke med** det kvinnen
sier, men når han stanser i neste **lyskryss** glir bilen
igjen opp på siden. Kvinnen hopper ut, løper rundt
og banker på. Sjåføren veiver ned vindu og kvinnen
sier igjen: "Hei jeg heter Tove og lasten din renner
ut!" Lastebilsjåføren **rister på hodet** og forsetter
nedover gaten.

trekt zich niets aan van
kruispunt met stoplichten

schudt het hoofd

Ved det tredje lyskrysset skjer det samme igjen.
Atter en gang hopper kvinnen ut av bilen, løper
rundt og banker på. Sjåføren veiver ned vindu og
kvinnen sier igjen: "Hei jeg heter Tove og lasten din
renner ut!"

nog een keer

Når det blir grønt skynder lastebilsjåføren seg og
rekker fram til neste lyskryss i god tid før den lille
bilen. Denne gangen hopper lastebilsjåføren ut og
løper bort for å møte bilen. Han banker på vindu til
førerdøren og når kvinnen lukker opp sier han:
"Hei jeg heter Nils, det er midten av januar og jeg
salter veien!"

de deur aan de kant van de
chauffeur

En mann dør, og fordi han ikke har levd verdens reneste liv **havner** han langt bak i køen som fører til helvete.

belandt

Med stor interesse, og ikke minst skrekk, ser han at menneskene foran ham blir kastet i helvetes evige flamme. Med enda større interesse observerer han at noen bare blir kastet til side uten å havne i flammene.

Da han begynner å nærme seg fremste delen av køen spør han mannen foran seg hva som skal til for at man skal bli kastet til side og dermed **unngå** flammene.

vermijden

Mannen foran ham svarer: "De som blir kastet til side er **bergensere**¹, de er så **våte**² at de ikke brenner."

¹ inwoners van Bergen; ² nat

Torvallmenningen i regn, Bergen.

Van een eigenaardig aanbod gesproken:

"Pent brukte damesko og dameklær" zal wel bedoeld worden zeker?

- En gammel mann bodde alene på en gård. Han skrev til sin eneste sønn, Petter, som satt i **fengsel**:

gevangenis

Kjære Petter!

Jeg har det ikke så bra for tiden. Det ser ut til at jeg ikke vil **dyrke** mine egne poteter i år. Jeg begynner å bli for gammel til å **spa og vende**¹ den lille **potetåkeren**² i hagen. Skulle ønske du var her, for jeg vet du ville ha **ordnet** det for meg.

kweken

¹ omspitten; ² aardappelveld

in orde gebracht

Hilsen Pappa.

En **drøy uke** senere fikk bonden dette svaret:

een dikke week

Kjære pappa! Du må ikke grave i hagen, for det var der jeg **gravde ned**¹ **likene**².

¹ begroef; ² de lijken

Hilsen Petter.

Neste morgen **veltet det inn med**¹ folk fra **Kripos**² og fra **lensmannskontoret**³ på gården. De gravet opp hele hagen, men fant ikke **en døyt**⁴!

¹ drongen ... binnen; ² *Kripos is het onderdeel van de Noorse politie dat zich bezighoudt met de ernstige en georganiseerde criminaliteit.* ; ³ het plaatselijke politiekantoor; ⁴ niks; ⁵ excuus

De ba bonden om **unnskyldning**⁵ og dro sin vei. Ikke lenge etter mottok bonden et nytt brev fra sin sønn:

Kjære pappa

Nå kan du bare sette poteter. Det var det beste jeg kunne **få til** her jeg sitter.

gedaan krijgen

Hilsen Petter.

- Noorse zelfspot:

Du vet du er norsk når du...

- er mer redd for **tollere** enn for terrorister.
- heller kommer for sent til flyet enn å ikke **rekke**¹ å handle **kvoten**².
- bestiller drinker på **Gardemoen**³ kl. 06.00 om morgenen.
- kjøper en **kartong røyk** selv om du ikke røyker, bare for å få med deg kvoten.
- drikker på flyet og **spyr** i bussen.
- varmer rødvinen.
- **griller** i regnvær.
- bygger veranda på alle sider av huset.

douanebeamten

¹ erin slagen; ² het quotum (d.w.z. wat men in Noorwegen mag invoeren zonder invoerrechten te betalen); ³ de luchthaven van Oslo

slof sigaretten

overgeeft

barbecuet

Du er en ekte nordmann når du...

- tar med det du ikke drakk opp på festen hjem igjen.
- har dårlig **samvittighet** hvis du ikke er ute når det er sol.

geweten

- blir slapp etter to dager med sol.
- bader når det er tolv grader i vannet og sier det er "friskt".
- synes fiskeboller har smak.

fiskeboller i hvit saus

- ser på engangsgrill og en **flintstek** som toppen av lykke.
- går med sokker i sandalene.
- sier " ja, ja, **den går ned**" når du får servert dårlig vin.
- tror det er moderne med **furumøbler**.

dunne haasbiefstuk

laat zich drinken

meubelen uit grenenhout

* Ieder land heeft wel zijn buren over wie grappen gemaakt worden; gewoonlijk worden dan vermeende domheid of gierigheid over de hekel gehaald. In Noorwegen zijn de Zweden een geliefd slachtoffer. Een paar voorbeelden:

– Svensken, dansken og nordmannen var på ei **øde** øy. En dag fløyt det i land ei flaske. Da de **gnei** på den, kom det ut en **ånd**. De fikk ett ønske hver. Nordmannen ønsket seg hjem. Det gjorde dansken også. Da blei svensken så ensom at han ønsket dem begge tilbake igjen.

woest en verlaten
wreven
geest

– Den svenske **obersten**¹: "Du kan begynne å **vanne**² **plen** utenfor."

¹ kolonel; ² begieten
het grasveld

Soldaten: "Men det regner jo ute?"

Den svenske obersten: "Så ta på deg regnfrakken!"

– Verkstedmannen ba svensken stille seg bak bilen og si fra om blinklyset virket eller ikke. Nå setter jeg på blinklyset, sa verkstedmannen, fungerer det?	de automecanicien het knipperlicht
Funkar, funkar inte , funkar, funkar inte, funkar	(Zweeds:) werkt, werkt niet
– En svenske var på pizzarestaurant: "Skal jeg dele pizzaen i fire eller åtte stykker", spurte servitøren .	de kelner
"Bare i fire takk", svarte svensken. " Jeg tror ikke jeg orker åtte. "	Ik denk niet dat ik acht stukken op krijg.
– Svensken og nordmannen var på kino og så en westernfilm.	
Litt uti filmen sier nordmannen: "Jeg vedder på at cowboyen kommer frem fra den steinen og skyter indianeren".	Toen de film al een tijdje bezig was
Svensken veddet imot. Det gikk som nordmannen sa, cowboyen skjøt indianeren.	
Etter filmen sa nordmannen: "Du trenger ikke gi meg de pengene, jeg har sett filmen før."	
"Det har jeg også," sa svensken. "Men jeg trodde ikke indianeren ville gjøre samme feilen igjen!"	
– Fem nordmenn var på tur til Sverige i en Audi Quattro da de ble stoppet av politiet.	
Den svenske politimannen tittet inn i bilen og sa strengt: "Det er forbudt å ha fem personer i en Quattro!!"	keek
" Sludder , sa sjåføren. Quattro er navnet på biltypen, det har ingenting å gjøre med antall personer. Se her i vognkortet , det står her at bilen er registrert for fem personer!"	flauwekul het kentekenbewijs
"Jeg lar meg ikke styre av nordmenn, Quattro betyr fire!"	de les lezen

"Hvor dum **går det an å bli**?! La meg få snakke med sjefen din!"

kan men zijn

"Han kan ikke komme, han har store problemer med to karer i en Fiat Uno!"

– Hvorfor går svenskene maraton i stedet for å løpe? Fordi det ropes klar, ferdig, gå!

Dit is er eentje met een woordspeling: "korka" verwijst naar "kork(en)" ("kurk") maar betekent ook "dom":

– Hvorfor bruker svensker aldri redningsvest?

Fordi de er så korka at de flyter **uansett**!

hoe dan ook

Hier krijgen niet alleen de Zweden maar ook de Noren uit Oost-Noorwegen een veeg uit de pan (de grap bestaat ook in omgekeerde richting):

– Det var en gang en **bergenser** som ville bli østlending. Så gikk han til kirurgen, og kirurgen sa, "Vil du bli østlending må vi fjerne halve **hjernen** din."

inwoner van Bergen

brein

Det **gikk** bergenseren **med på**.

ging ... mee akkoord

Da kirurgen kom tilbake etter operasjonen sa han, "**Det skjedde med en feiltagelse** at vi fjernet hele hjernen din.

per ongeluk

Vil du at vi skal sette den halve hjernen på plass igjenn?

Så sa han, "**Nej, nej jag tycker det er bra sånn her.**"

(Zweeds:) Nee, nee, ik vind het goed zo.

Heel wat Noorse moppen over Zweden zijn perfect inwisselbaar met dommeblondjesgrappen:

– En blondine og en brunette kjører på motorveien i en lastebil. De kommer til en bro, som **kun** er 3 meter høy. De kikker fortvilet på hverandre.

maar

"Å nei, lastebilen vår er 4 meter høy!" sier brunetten. "Hm," sier blondinen. Hun kikker seg rundt og sier, "Skynd deg og kjør nå! Det er ingen politibiler i nærheten. "

En nu is het tijd voor een lesje in bescheidenheid:

ER DU SMARTERE ENN EN BLONDINE?

Er **lutlei** av å høre at blondiner er dummere enn brunetter og rødhårete og what not. Så sjekk ut denne blonde versjonen av "Vil du bli millionær?". Bli med og **gjett** selv, og se hvor mange riktige du får.

1. Hvor lenge **varte** 100-års krigen?

- * 116 år
- * 99 år
- * 100 år
- * 150 år

Blondinen **melder pass**.

2. I hvilket land ble Panama-hatten oppfunnet?

- * Brasil
- * Chile
- * Panama
- * Equador

Blondinen spør publikum om hjelp.

3. I hvilken måned feirer russerne oktoberrevolusjonen?

- * Januar
- * September
- * Oktober
- * November

Blondinen ringer til en venn, en annen blondine.

4. Hva het Kong George IV?

- * Albert
- * George
- * Edward
- * Jonas

Blondinen leter etter svaret på nettet.

5. Hvilket dyr er Kanariøyene **oppkalt** etter?

- * Kanarifuglen
- * Kenguruen
- * **Rotten**

kotsbeu

raad

duurde

past

genoemd

de rat

* Hunden

de zeehond

Blondinen kan ikke svare og forlater quizen.

Hvis du lo mens du leste ovenstående, så sjekk de korrekte svarene her:

1. 100 års krigen varte i 116 år (1337-1453).
2. Panama-hatten ble oppfunnet i Ecuador.
3. Oktoberrevolusjonen feires i november.
4. Kong George IV het Albert.
5. "Cane" betyr "hund" på latinsk, og "Islas Canarias" blir da "Hundeøyene". En nyere teori hevder at navnet kommer fra det latinske navnet for "sel", "canis marinus" ("sjøhund").

våpenskjold

wapenschild

Så... Tør du å være ærlig å si hvor mange riktige du fikk?

KRIGSMINNER

Ingeborg Monsen haalt herinneringen op aan de Tweede Wereldoorlog. De "krachtige explosie" in Bergen waarvan sprake vond plaats op 20 april 1944, toen het Duitse munitieschip "Voorbode" in de haven ontplofte.

Snart er det 60 år siden vi opplevde den kraftige eksplosjonen på havnen i Bergen. Jeg, Ingeborg, bodde sammen med mine foreldre, Ingeborg og Henry Monsen, i Kypersmuget nr. 8. Far leide boligen av skipshandler J. Bentzon.

Mor, som var **gravid**, Svanhild, min yngre søster, og jeg sov da det hendte. Jeg våknet av mor, som var rasende på "krig og elendighet". Vinduer var knust, vegger var revet vekk, **sot** og kaos overalt i leiligheten. "Hvor mange er klokken?", sa mor. Vi så ut, vi ble forskrekket: Nykirken brant.

zwanger

roet

Mor tok oss i full fart med, vi var **uskadde**, sotete, og nesen min var truffet av et bilde, som var falt ned. En stor **dukkevogn** ble dradd fram, og mor puttet noen ting oppi den, før vi klatret over døren og ned trappen, utgangsdøren måtte vi **klyve** over.

niet gewond
poppenwagen
klauteren

"Vi må ringe Henry", sa mor, og vi løp nedover **smuget** og henover Strandgaten til Holbergsalmenningen til kiosken, den var blåst bort av trykket fra eksplosjonen. Vi var mer og mer **rystet**, men vi holdt godt om hverandre, hørte gråt og skrik, så **forferdete** ansikter på folk vi gikk sammen med opp Holbergen...Vi kom oss til en Røde Kors Stasjon, som jeg mener var i Kalmarhuset...Vi mistet vårt hjem, men var i live...

het steegje
van streek
verbijsterde

Dagen før alt dette hendte, insisterte far på å flytte sengen deres fra den ene veggen over til den andre siden av værelset. Det reddet min mor, søster og den broren som kom nyttårsaften samme år.

Så var det å finne et sted å være. Alle hjalp hverandre, familie og venner, som ennå hadde hjem var til hjelp, så godt det lot seg gjøre.

Det ble store forandringer i **tilværelsen**. Jeg ble sendt til Vatne i Sunnfjord, min to år yngre bror, som het Henry etter far, ble sendt til Helle i Sunnfjord. Svanhild ble hos mor og far en tid ennå.

ons leven

Jeg bodde hos Sigurd Vatne. Astrid og Anna, søstrene hans, bodde også der, og deres far, som hadde et **nydelig** hvitt skjegg. Det var bare voksne folk i hjemmet der, så jeg måtte leke med katt, hund, **geite-kje**¹, **kongler**², **mose**³ og **kjepper**⁴, fantasien var livlig i de dager.

prachtige
¹ geitjes; ² dennenappels; ³ mos
⁴ stokken

Om sommeren var vi med på **stølen**, og det var en **minnerik**¹ vandring med hest og **bøling**² av kyr. Jeg klatret og klatret langs **ur** og vann, oppover og henetter langs bekker og ennå mer ur. Jeg så mange **huggorm**¹ som **kveilet**² seg i solen, særlig i nærheten av vann og slutten av ur. Det var **folksomt**, de voksne passet på at jeg var **med i følget**, jeg var jo byjente...

de zomerboerderij in de bergen
¹ gedenkwaardige; ² kudde
bergpuin
¹ adders; ² oprolden
druk
mee met de groep

Jeg fikk også være med på skolen. Jeg savnet barn å leke med, Jeg var jo vant til min bror og søster, og de

var langt fra meg. Jeg ble kjent med en pike som bodde på nabogården, men de **foresatte** var ikke begeistret for naboene, så vi måtte snike oss til møter. Vi hadde hver vår lille trestokk til dukke, som vi **kaptes** om å fortelle om. Vi innbilte oss at de var delvis levende, og det ble noen livlige historier om det "dukkene" hadde gjort. **Jenten** het Wenche, og vi holdt kontakten i mange år etterpå.

Tiden gikk fort på Vatne. Jeg lærte meg å bli vant med hest, kyr, gris, sau og geit. Særlig likte jeg å leke med hund og kje. De var så gøy å rulle nedover bakkene med.

En fin dag kom min søster Svanhild på besøk. Gleden var stor. Vi var oppe på loftet og leste tegneserier i gamle ukeblad, som var innbundet i **permer**, og av og til så vi ned i stuen på den eldre mannen med det hvite skjegget (det var hull i gulvet), jeg mener å huske at han var blind.

Sommeren gikk fort. Vi kom tilbake til Bergen, men ble snart sendt ut av byen igjen. Denne gang bar det til Østlandet. Henry, Svanhild og jeg ble, sammen med mange andre barn, sendt med **merkelapp** rundt halsen, med toget. De voksne passet på at vi kom riktig fram til **bestemmelsesstedet**, Svanhild til en familie på Kongsberg, Henry til en familie på Lena og jeg til en familie Kirkeby på Roa. Det var **leielse** i luften, for vi ante ingenting om framtiden, og hvor vi skulle av, eller om vi skulle skilles. Vi kom bra fram alle tre, men senere fortalte fru Smedsrud, som Henry kom til, at de hentet en liten **forgrått** gutt fra toget.

Selv var jeg på en god plass. Der var en litt eldre jente jeg kunne være med, Bjørg. Hun var en livlig og **grei** jente, og det ble fine dager hos Snefrid og Ivar Kirkeby.

Hos dem var jeg til **frigjøringen**. Den 8de mai 1945 husker jeg ennå det befriende **suset** i luften. Jeg så de norske flagg komme opp på alle brukbare flaggstenger. I slutten av mai kom vi endelig hjem.

voogden

wedijverden

Bergen is waarschijnlijk het enige gebied in Noorwegen waar nog "jenten" in plaats van "jenta" gezegd wordt.

kaften

kaartje

de bestemming

onbehagen

met een behuuld gezicht

leuk

de bevrijding
stemming

LARM: EN ABSURD HISTORIE

Det var en gang en **omstreifer** som kom inn på en gård og spurte om han kunne få overnatte. Det fikk han. Ut på kvelden kom omstreiferen ned og spurte bonden om han kunne få et glass vann, en appelsin og en **synål**. Bonden ga ham det han ba om, og omstreiferen gikk opp igjen.

zwerver

naald

Like etter lød det en voldsom larm fra rommet til omstreiferen. Bonden **lurte** veldig **på** hva dette kunne være, men syntes ikke han kunne gå og spørre. Om morgenen **sa** omstreiferen **takk for seg** og gikk.

vroeg zich ... af

nam ... afscheid

Nøyaktig på dagen ett år senere kom omstreiferen igjen og spurte om han fikk overnatte. Det fikk han. Også denne kvelden kom omstreiferen ned og spurte om han kunne få et glass vann, en appelsin og en synål. Etter en stund lød det en enda voldsommere larm enn det hadde gjort året før, men heller ikke nå **fikk** bonden **seg til å** spørre hva det var. Dagen etter gikk omstreiferen.

kon ... zich ertoe brengen

Nøyaktig ett år senere kom omstreiferen igjen enda en gang, og det hele gjentok seg. Men dette året var bråket så ille at bonden ikke klarte å **dy** seg. Han gikk opp og spurte hva det var som bråkte så fælt. "Det skal jeg si deg", sa omstreiferen, "men bare hvis du lover å ikke si det til noen."

bedwingen

Det lovet bonden, og han sa det aldri til et eneste menneske.

EN MYSTISK GATE

av **arya mm**

Hun kunne ikke ha vært lykkeligere. Endelig var hun her! Følelsen av **lettelse** og glede var så sterk at hun ikke kunne holde den inne i seg. Gatene. Den berømte

opluchting

skumle gaten. Det var helt utrolig.

| griezelig

Gaten var mørk, og det eneste hun kunne høre var lyden av sin egen pust. Da hun hadde roet seg ned, våknet en følelse av skrekk. **Dette stedet var hjemsøkt!** Men etter å ha tenkt det begynte hun å le høyt. Ekkoet fra latteren hennes var enda høyere. Det var latterlig å tenke at en gate kunne være hjemsøkt! Hun trodde ikke på spøkelser en gang!

het spookte er

Hun trådte inn på veien. Det var vanskelig å se hva som var i enden av veien fordi den var så lang. Hun begynte å gå. Men plutselig stoppet hun. Det var noe. Noe som beveget seg. En mørk form. Formen begynte å bevege seg ved føttene hennes, og hun hylte av skrekk.

Men da hun kikket ned, så hun en svart katt med lysegrønne øyne. Adrenalinet pumpet fortsatt gjennom kroppen hennes, men hun **trakk pusten**, strøk katten forsiktig, og fortsatte på veien.

ademde

Litt videre på veien så hun et svakt lys. Hun kom litt nærmere og fikk øye på et **digert**, gammelt hus. Hun følte seg liten i forhold til huset. **Faktisk** var hele gaten mye mindre enn huset.

groot
in feite

Hun luktet noe. Det var ikke den vanlige duften som man kjenner når man spaserer gjennom en gate. Nei, det var ikke lukten av mat eller **nystekt** brød. Det var lukten av roser. Av blod. Av **eldgammel** ondskap.

versgebakken
oeroude

Duften var så sterk at hun nesten kunne smake den. Den gjorde henne svimmel. Hun kunne ikke stå oppreist lenger. Det var som om duften tok vekk hennes evne til å tenke og resonnerer riktig. Hun ville ikke gå. Hun ville bare legge seg ned og sove.	rechttop
"Nei!" ulte en høy stemme, rett inn i ørene hennes. "Hvem er du?" svarte hun, med en svak stemme. Da hun ikke fikk svar skjønte hun at det var ingen der. Det var stemmen fra hennes egen viljestyrke. Hun bestemte seg. Etter å ha stått opp, løp hun. Hun løp med sin siste reserve av energi.	wilskracht nam een besluit
Hun stoppet for å trekke pusten, og endte opp foran en enda mindre gate som var koblet til veien. Veggene på siden av gaten var veldig gamle. Slim dekket dem som en ekstra hud. Det var så mørkt at bare noen steder lyst opp med måneskinn kunne bli sett. Uglenes uling var det eneste som kunne bli hørt. Vinduene i huset var knust, og hele stedet var et rot. Ved den ene veggen var igjen en mørk form.	het gekras van de uilen warboel
Hun gjenkjente katten og kom nærmere for å stryke den igjen. Katten rørte seg ikke, og da hun trakk hånden tilbake, var den dekket av blod. Hun prøvde å kvele et skrik uten suksess. Hver nerve i kroppen hennes skrek og bad henne om å løpe bort fra stedet. Men før hun kunne bevege seg, kjente hun den rare duften igjen. Den samme duften som hadde gjort henne svimmel. Hun falt på knærne. Foran henne stod en underlig figur. Det var en glødende mann, kledd i hvitt.	smoren licht uitstralende
Han var kjekk. Lange tråder av hans sølvhår lyste i måneskinnet. Hans iskalde blå øyne stirret på hennes matte brune. Den gjennomskinnelige huden kunne knapt sees da han rakte ut hånden sin. Han smilte da hun prøvde å stå opp.	knap doorzichtige
"Det går bra. Ikke gjør det. Jeg skal hjelpe deg." sa han. Han knelte ned og løftet henne opp på armene. Det var utrolig at noen så skjort kunne tåle vekten hennes. Hans lette kyss etterlot en merkelig følelse på kinnet hennes. Et giftig kyss. "Du må ikke bekymre deg. Alt vil bli bra. Jeg lover det."	bij de armen tenger
Og han bar henne tilbake. Tilbake til huset. Hun sa ikke et ord. Hun bare stirret på ham med bristne øyne. "Nå	gebroken

er du en av oss. Det er ingen vei tilbake." sa han, og lo mens han lukket døren til huset.

Det var en mørk natt i en mystisk gate. Og ingen hørte fra henne igjen.

DEN HELLIGE NATTEN

Av Selma Lagerlöf

Selma Lagerlöf (1858-1940) is een bekende Zweedse schrijfster die in 1909 de Nobelprijs voor literatuur kreeg.

Internationale bekendheid geniet ze nog steeds door haar kinderboek "Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige" ("Nils Holgerssons wonderbare reis door Zweden"), waarvan de twee delen respectievelijk in 1906 en 1907 verschenen.

De tekst "Den hellige natten" bevat een aantal ouderwetse woorden zoals "hustru", "hyrde", "hjord", "frelse"...

Det var en juledag. Alle på gården hadde reist til kirke, **unntatt** farmor og jeg. Vi var alene i huset, vi to. Vi hadde ikke fått være med - fordi den ene var for ung og den andre for gammel. Vi kjente oss vel noe **trist til sinns**, begge to, over at vi ikke hadde fått være med til **ottesangen** og se julelysene.

behalve

triest

protestantse kerkdienst ('s morgens)

Men mens vi satt der i vår ensomhet, **tok** farmor **til å** fortelle. "Det var en gang en mann" fortalte hun, "som dro ut i den svarte natten for å låne varme. Han gikk fra hus til hus og **banket på**. Kjære, hjelp meg! **tigget**¹ han. Min **hustru**² har **nettopp**³ født et barn, og jeg må gjøre opp varme, så de ikke skal fryse, min hustru og den lille. Men natten var dyp og mørk, og alle mennesker sov. Ingen svarte ham.

begon

klopte aan

¹ bedelde; ² echtgenote; ³ pas

Mannen gikk og gikk. Endelig fikk han se et **lysskimmer**¹ langt borte. Dit gikk han. Det var **tent**² et **bål**¹ på marken. En hel mengde hvite **sauer**² lå og sov omkring varmen, og en gammel **hyrde** satt og våkte over **hjorden**. Da mannen som ville låne varme, kom fram til saueflokken, så han at tre **digre** hunder lå og sov tett ved hyrdens føtter. De **våknet** alle tre og åpnet de vide **gapene**¹ som om de ville til å **gi hals**² – men det kom ikke en lyd fra dem. Mannen så at håret reiste seg på ryggene deres, han så at de

¹ lichtschijnsel; ² aangestoken

¹ vuur; ² schapen

herder

de kudde

bijzonder grote

werden wakker

¹ bekken

² blaffen

kvasse¹ tennene skinte farlig hvite i **ildskjæret**² fra bålet og at de **kom settende**³ like på ham. Han kjente at en av dem **hogg seg fast** i benet hans, den andre i hånden hans og den tredje i **strupen**. Men **hundekjevene**¹ og tennene ville ikke **lystre**² dem, og mannen fikk ikke det minste skade av det.

Nå ville mannen gå videre for å hente det han var ute etter. Men sauene lå så tett inntil hverandre, rygg ved rygg, at han ikke kunne komme fram. Da steg mannen opp på saueryggene og **vandret** fram til bålet. Og ikke ett av dyrene våknet eller **rørte på seg**."

Så langt hadde farmor fortalt uten å bli **forstyrret**, men nå **kunne jeg ikke bare meg for** å avbryte henne: "Hvorfor gjorde de ikke det, farmor?" spurte jeg. "Det får du vite om en stund" svarte farmor, og så fortsatte hun å fortelle.

"Da mannen var kommet nesten bort til ilden, så hyrden opp. Han var en gammel, **ondskapsfull** mann, uvennlig og hard mot alle mennesker. Da han så den fremmede kom, **rykket han til seg** en lang, spiss stav, som han brukte å ha i hånden når han **voktet** hjorden, og kastet den imot ham.

Staven **for**¹ rett på mannen, så det **hvinde**² i luften. Men før den **rakk fram**, vek den til siden, suste forbi ham og langt ut på marken."

Da farmor hadde nådd så langt i fortellingen, avbrøt jeg henne på ny. "Farmor, hvorfor ville ikke **kjeppen** slå mannen?" Men farmor **brydde seg ikke** om å svare meg, hun fortsatte å fortelle.

"Nå gikk mannen fram til hyrden og sa til ham: Kjære, hjelp meg, og la meg få låne litt varme! Min hustru har nettopp født et barn, og jeg må gjøre opp ild for å varme henne og den lille. Hyrden ville nok helst ha svart **tvert** nei, men da han tenkte på at hundene ikke hadde **skadd**¹ mannen, at sauene **ikke hadde rømt sin vei** for ham, og staven hans ikke hadde villet **felle** ham, ble han redd og torde ikke nekte ham det han ba om. Ta så mye du trenger! sa han til mannen.

Men ilden var nesten brent ned. Det fantes ikke stokk eller kvist tilbake, bare en stor **glohaug**, og den

¹ scherpe; ² het schijnsel van het vuur; ³ kwamen ... aangelopen zich vastbeet zijn keel

¹ de hondenkaken; ² gehoorzamen

liep rustig
bewoog zich

onderbroken
kon ik me niet langer inhouden

boosaardig

greep hij

bewaakte

¹ vloog; ² gierde
zijn doel bereikte

de stok
deed geen moeite

botweg
verwond
niet weggelopen waren
doen vallen

hoop gloeiende kooltjes

fremmede hadde verken **skyffel**¹ eller **øse**² som han kunne bære de røde kullene i.

¹ schoffel; ² scherpschop

Da hyrden så det, sa han på ny: "Ta så mye du trenger!" Og han **var skadefro** over at mannen ikke kunne bære med seg noen varme. Men mannen bøyde seg ned, plukket kull ut av asken **med bare hendene** og la dem i **kappen**¹ sin. Og kullene **svidde**² ikke hendene hans da han **rørte ved dem**, og ikke svidde de kappen hans heller, men mannen bar dem bort som om det hadde vært nøtter eller epler."

had leedvermaak

met blote handen

¹ mantel; ² schroeiden
ze aanraakte

Men her ble farmor avbrutt for tredje gang. "Farmor, hvorfor ville ikke kullene brenne mannen?" "Det skal du få høre," svarte farmor, og så fortalte hun videre:

"Da hyrden, som var slikt et dårlig og ondskapsfullt menneske, så alt dette, tok han til å undre seg: Hva kan det være for en natt, siden hundene ikke biter, sauene ikke blir redde, spydet ikke dreper og ilden ikke brenner? Han ropte den fremmede tilbake og sa til ham: Hva er dette for en natt? Og hva kommer det av at alle ting viser deg en slik vennlighet og barmhjertighet?

Da svarte mannen: Jeg kan ikke si deg det, om du ikke selv ser det. Og han ville **skynde seg av sted** for å tenne opp varme for hustruen og barnet. Men da bestemte hyrden seg for at han ikke måtte **tape** mannen **av syne**¹ før han hadde **fått rede**² på hva alt dette underlige betydde. Han reiste seg opp og gikk etter ham, hele veien, inntil han nådde fram dit hvor mannen bodde.

zich weghaasten

¹ uit het zicht verliezen; ² te weten gekomen

Da så hyrden at mannen ikke hadde så mye som en stue å bo i, men hustruen og barnet lå i en berggrotte, der det ikke fantes annet enn nakne, kalde steinvegger. Men hyrden tenkte som så at kanskje det stakkars, uskyldige barnet kunne komme til å fryse **i hjel** der i grotten, og enda han var slik en hard mann, kjente han seg **rørt** og tenkte han fikk hjelpe barnet. Han tok **skreppen** sin ned fra skulderen, og ut av den trakk han et mykt, hvitt saueskinn, gav det til den fremmede mannen og sa han skulle la barnet sove på det.

dood

ontroerd
knapzak

Men i det samme han viste at også han kunne være barmhjertig, ble øynene hans åpnet, og han så hva han

ikke før hadde kunnet se, og hørte hva han ikke før hadde kunnet høre. Han så at rundt omkring ham sto en tett ring av engler med **sølvvinger**. Hver eneste en av dem hadde et **strengespill** mellom hendene, og alle sammen sang de med høy **røst** at i natt var **Frelseren**¹ født, han som skulle **frelse**² verden fra dens **synder**.

zilveren vleugels
strijkinstrument
stem
¹ de Verlosser; ² verlossen
zonden

Da forsto han hvorfor alle ting var så glade denne natten, og at de ikke ville gjøre noe vondt. Og det var ikke bare omkring hyrden at det fantes engler – han kunne se dem overalt. De satt inne i grotten, de satt **utenfor**¹ på berget, og de fløy under **himmelhvelvet**². De kom gående på veien i store flokker, og idet de gikk forbi, stanset de og kastet et blikk på barnet. Det var slik en jubel og glede og sang og lek. Og alt dette så han i den mørke natten, der han før ingenting hadde sett. Han ble så glad over at øynene hans var blitt åpnet at han falt på kne og takket Gud."

¹ buiten; ² het hemelgewelf

Men da farmor hadde kommet så langt i fortellingen sin, **sukket** hun og sa: "Men det som denne hyrden så, det kan vi også se, for englene flyr under himmelen hver eneste julenatt, om vi bare kunne greie å **skimte** dem." Og så la farmor hånden sin bort på hodet mitt og fortsatte: "Dette skal du huske, for det er så sant som at jeg ser på deg og du ser på meg. Det er ikke lys eller lampe det kommer an på, ikke måne eller sol heller. Det som er nødvendig, er at vi eier slike øyne som er i stand til å se Guds herlighet."

zuchtte
zien

FAMILIEN SVERDRUP I LEIKANGER OG DERES JULEFEIRING

Reinhilde Sverdrup was een dochter van Jakob Sverdrup (1845-1899), een Noors theoloog, parlamentslid en minister.

Mine første **barndomsminner**¹ **skriver seg**² fra Leikanger **Prestegård**³, hvor min far – Jakob Sverdrup – var **sogneprest**. Her på denne deilige prestegård ble jeg født 15. mai 1879 og vokste opp der til 1884 i ett harmonisk lykkelig hjem.

¹ herinneringen uit mijn kindertijd
² dateren; ³ pastorie
dominee

I en alder på 4-5 år er det rimelig at jeg ikke har mange minner – noe av det jeg minnes kan jo være meg fortalt så mange ganger at det står for meg som egne **opplevelser**. Jeg kan nevne noen ganske

belevenissen

få:

(...) Ellers husker jeg travelheten i huset ved alle **høytider**¹. Særlig julen. Det var **lysestøping**² og kakebaking til jul hvor vi barn gjerne fikk en liten **deig**¹, og så når turen kom til **pepperkakene**², kom far og var med. Han skar ut av den **utkjevlede** deig – med pennekniv – forskjellige dyr som når **stekt**, ble hengt på juletreet. Så var det å lage **juletrepynt** av glanspapir – julekurver i hjerteform – **girlandere** – som besto av glanspapirringer o.s.v.

Julaften begynte i alle år i mitt hjem med tidlig middag med den tradisjonelle **risengrøt**, så ble vi barn puttet i seng for å hvile på grunn av at vi skulle være så lenge oppe. Klokken 5 ble vi kledd på med den fineste **stas** vi hadde, og så kom vi inn i "bestestuen" hvor mor hadde dekket festlig tebord med mange deilige kaker og nybakt julekake. Først leste far juleevangeliet og salmen "Fra fjord og **fjære**".

Da tedrikkingen var ferdig gikk mor inn i spisestuen – hvor juletreet sto – for å tenne juletreet. Så ble døren slått opp og juletreet lyste mot oss. Høytidelig gikk vi inn, far med yngstebarn i spissen. Vi danset rundt juletreet og sang alle de gamle julesanger, "Jeg er så glad hver julekveld", "Glade jul" o.s.v.

Julepakkene som lå under treet ble utdelt. Tilslutt var det den egentlige julemiddag som besto av (så lenge jeg kan huske) **ryper** og eplekake – bestemors eplekake med **krem**.

¹ plechtige gelegenheden; ² het gieten van kaarsen

¹ deeg; ² soort peperkoekjes

uitgerolde gebakken versieringen voor de kerstboom slingers

rijstebrij

mooiste kleren

strand

sneeuwhoen slagroom

EN ANNERLEDES JULEFORTELLING

av Jo Telford

Petter fylte 10 år det året. Han gikk i 2. klasse, men han skulle egentlig ha gått i 4. klasse. De fleste som bodde i Petters by visste at han hadde **vansker** med å lære like fort som de andre.

moeilijkheden

Petter var stor, **klumsete**¹, og beveget seg **sakte**².

¹ traag; ² langzaam

Han tenkte sakte også. Men Petter var godt likt av de andre barna i klassen sin. Naturligvis var alle klassekameratene mindre enn Petter. Det hendte også at guttene i klassen hadde vanskelig for å skjule hvor irriterte de ble når Petter spurte om å få være med og spille fotball. Vanligvis klarte de å finne en måte å holde ham unna på, men Peter hang rundt dem likevel. Han **klengte** ikke - bare håpet.

drong zich ... op

Han var en ganske hjelpsom gutt, **villig** og smilende, og han ble en naturlig **beskyttelse** for de minste. Noen ganger når de eldre guttene jaget de mindre bort var det alltid Petter som sa: "Kan de ikke bli, de er da ikke i veien."

meegaand
toevlucht

Det året skulle Petter være med på et **julespill** på skolen. Han ville så gjerne være en **hyrde** som spilte fløyte..., men **frøken** gav ham en viktigere rolle. I det minste syntes hun det. Hun tenkte at **verten** i herberget hadde ikke så mange replikker. Og Petters **størrelse** ville passe godt. Det ville gjøre ham **myndigere** når han skulle nekte Josef og Maria å komme inn i herberget.

kerstspel
herder
de juf
de waard

lengte
met meer autoriteit

Så kom julaften da julespillet skulle **framføres**. Salen var **fullsatt** av forventningsfulle foreldre, søsken og ellers alle som var **møtt fram**. Bak sceneteppet **vrimlet**¹ det av **hyrdestaver**, skjegg og parykker, fugler og kongekroner. Og alle var spente. Men ingen - verken på scenen eller i salen - syntes kvelden var mere spennende og magisk enn Petter. Han sto på siden av scenen og var så fascinert av handlingen at frøken måtte se på ham hele tiden for å passe på at han ikke gikk inn på scenen før det var hans tur.

opgevoerd worden
nokvol
opgedaagd
¹ wemelde; ² herdersstaven

Så kommer Josef. - Sakte, mens han leder Maria **varsomt** mot døra til herberget... Josef banker hardt på døra. Petter, verten i herberget står bak døra og venter. Han åpner døra brått og sier **bryskt**:

voorzichtig

bars

- Hva vil dere?

- Vi ser etter losji!

- Se andre steder. Petter ser rett fram. Her er helt fullt.

- Men vi har spurt overalt. Vi har reist langt og er så trøtte.

- Det er ikke plass i dette herberget. Kan du ikke

forstå det?

- Vær så snill, kjære vert. Kona mi, Maria, skal ha barn. Hun trenger et sted å hvile. Er du sikker på at du ikke har et lite hjørne, vær så snill?

For første gang slapper verten av på sin stive holdning. Han ser ned på Maria.

Det blir en lang pause. Lang nok til at publikum blir litt **brydd**. Frøken hvisker fra siden: "– Nei - gå vekk."

"– Nei,- gå vekk –" gjentar Petter automatisk.

Josef legger armen sin rundt Maria. Maria legger hodet mot skulderen hans, og de begynner å gå bort fra herberget. Men verten går ikke inn i herberget igjen. Han står der i døråpningen og ser på det triste paret. Han åpner munnen. **Øyenbrynene rynker seg¹ av medynk²**. Øynene hans fylles av tårer. Han åpner munnen.

Og plutselig blir dette julespillet annerledes enn alle andre julespill:

"Ikke gå, Josef. Ikke gå, Josef. Ta Maria med deg tilbake."

Petters fjes bryter ut i et stort smil idet han roper ut: "Dere kan få mitt rom!"

PÅ LÅVEN SITTE NISSEN

av Margrethe Munthe

På **låven** sitter nissen med sin julegrøt
så god og søt, så god og søt.
Han nikker, og han smiler, og han er så glad,
for julegrøten vil han gjerne ha.
Men rundt omkring står alle de små **rotter**,
og de **skotter**, og de skotter.
De vil så gjerne ha litt **julegodter**,
og de danser, danser rundt i ring, ring, ring.

de hooizolder

ratten
kijken
kerstlekkernijen

Men nissen, se han **truer** med sin store skje:

"Nei, bare se og kom av sted,
for julegrøten min den vil jeg ha i fred,
og ingen, ingen vil jeg dele med."

Men rottene de hopper, og de danser,
og de **svinser**¹, og de **svanser**²,
og de **klorer** etter grøten, og de danser,
og de står om nissen tett i ring, ring, ring

dreigt

¹⁺² dribbelen rond
graaien

Men nissefar, han er en liten **hissigpropp**,
og med sin kropp han gjør et hopp.
"Jeg henter katten hvis dere ikke holder opp!
Når katten kommer, skal det nok bli stopp."
Da løper alle rottene så bange,
ja, så bange, ja, så bange,
og de svinser, og de svanser noen ganger,
og i en, to, tre så er de vekk, vekk, vekk.

driftig kereltje

Voor een gezongen versie zie <http://gammel.salaby.no/julekalender-viking/13-desember/sang-og-musikk/pa-laven-sitter-nissen>

SELVPORTRETT?

Hvem sto modell til "Mona Lisa", kvinnen med det **hemmelighetsfulle** smilet i Leonardo da Vincis berømte bilde? Det er ikke lengre noe mysterium: det er et selvportrett av Leonardo, mener en amerikansk **forsker**.

mysterieuze

onderzoeker

Ifølge tidsskriftet Arts and Antiques sammenlignet forskeren Lillian Schwartz ved hjelp av et **dataprogram** "La Gioconda", som bildet også kalles, med et selvportrett av Leonardo i rødt kritt fra 1518. Alt **stemmer** - øynene, **hårfestet**, kinnene og nesen er de samme,

computerprogramma

klopt
de haargrens

skriver bladet.

Det er kjent at Leonardo hadde et spesielt **forhold** til "Mona Lisa", selv om bildet i **motsetning** til andre av mesterens verker ikke er **omtalt**¹ i hans **opptegetninger**². Etterat bildet ble ferdig i 1504, tok Leonardo bildet med seg overalt helt frem til han døde i 1519.

Lillian Schwartz har laget kopier av "Mona Lisa" og selvportrettet der hodet har samme størrelse, ved å måle avstanden mellom pupillene. Resultatet er at "Mona Lisa" **fremtrer**¹ som et **speilbilde**² av selvportrettet, heter det i artikkelen i Arts and Antiques.

- Dette kan vise seg å være en av de viktigste oppdagelser i kunsthistorien, skriver Wick Allison, som er redaktør og utgiver av tidsskriftet. Han **fremholder** at teorien stemmer med alt det man vet om Leonardos liv og om hvordan "Mona Lisa" **ble til**.

Leonardo da Vinci **var etter alt å dømme** homofil, og han likte å male personer med **tvekjønnede** trekk, heter det videre i tidsskriftet. "Mona Lisa" inneholder en rekke trekk som **vitner om** kunstnerens mesterskap i bruk av **synsmessige** effekter, skriver Allison.

Leonardo var et universalgeni som også var oppfinner og ingeniør. Han er likevel mest kjent for "Mona Lisa", som i dag henger i Louvre-museet i Paris.

relatie

tegenstelling

¹ vermeld; ² aantekening

¹ verschijnt; ² spiegelbeeld

benadrukt

ontstond

naar alle waarschijnlijkheid
androgyn

getuigen van
visuele

Mona Lisa: ny versjon

NORGES FØRSTE SENTER FOR TANNLEGESKREKK

Nordmenns **tannlegeskrekk** skal tas mer alvorlig. Universitetet i Bergen planlegger nå å starte et eget forsknings- og behandlingssenter for personer med angst for tannlegestolen.

angst voor de tandarts

- Undersøkelser viser at rundt ti prosent av befolkningen **sliter med** tannlegeskrekk. Halvparten av disse igjen er så redde for å oppsøke tannlege, at de kort og godt **lar være**. Det er derfor et omfattende problem vi står overfor, sier **førsteamanuensis** Magne Raadal. Sammen med kollega Ivar Espelid **luftet** han for en tid siden ideen om et eget senter for folk med tannlege-angst. Responsen var positiv internt på universitetet.

last hebben van

het niet doen
assistent-professor
opperde

- Norske tannleger har vært lite forberedt til å behandle pasienter som sliter med alvorlig angst for å oppsøke dem. De siste årene har vi behandlet endel barn med **lystgass**. Etterhvert har noen voksne også fått et slikt tilbud. Fortsatt synes mange det er **flaut** å snakke om sin tannlegeskrekk, med det er heldigvis flere og flere som åpner seg. Disse fortjener å møte tannleger som tar problemet alvorlig og som kan hjelpe eller **henvise** til annen **fagkyndig** hjelp.

lachgas
kinderachtig

doorverwijzen
professionele

- Hva skal dere tilby pasientene ved det nye senteret?

- Når senteret står klart, skal pasientene møte et team av tannleger og psykologer. Samtaler med pasientene blir vel så viktig som selve tannbehandlingen. Det er ofte mange årsaker til at folk har tannlegeskrekk. Det viser seg at mange har hatt ubehagelige opplevelser i tannlegestolen under **oppveksten**¹. **Poenget**² må være å finne ut av hva skrekken hos den enkelte **bunner i**. Når vi klarer det, går det som regel bra å få behandlet tennene. Det må gjerne skje med lystgass i en del tilfeller, sier Raadal.

¹ het opgroeien; ² de clou
zijn oorzaak vindt

Han henviser til at mange med tannlegeskrekk **havner i en ond sirkel**¹. De **utsetter**² tannlegebesøket år etter år. **Tannstandarden**³ blir bare dårligere og dårligere. Etter syv-åtte år er hullene så mange at de i hvert fall ikke våger å gå til tannlegen. Slik fortsetter det.

terechtkomen in
¹ een vicieuze cirkel
² uitstellen; ³ de toestand van
hun tanden

- Vi tannleger må spørre oss om vi selv er skyld i at mange lider av tannlegeskrekk. Studentene må undervises med det for øye at svært mange pasienter synes det er **fælt** å gå til tannlegen. Det bør bli et mål å utdanne

akelig

"mykere" tannleger, som er spesielt observant på disse problemene, mener Raadal.

Blant annet derfor skal senteret også legge stor vekt på **forskning** og undervisning. Målet er at pasienter som får hjelp ved senteret, skal fortsette hos en vanlig tannlege **på hjemstedet**. Dette skal skje ved et samarbeid mellom senteret og den **enkeltes** tannlege.

Fredag i neste uke skal det holdes et stort seminar om tannlegeskrekk i Bergen. Arbeidsgruppen som står bak planene om senteret, håper å få ideer og hjelp fra noen av verdens **fremste**¹ eksperter på **området**² som kommer til byen.

onderzoek

waar ze wonen
van de patiënt

¹ meest vooraanstaande; ² het gebied

PÅ DYREKIRKEGÅRDEN I PARIS

Mimi Pernille Wold

I Paris finnes alt, også et siste **hvilested** for dyr.

Gravplassen ligger på en av de vakreste øyer i Paris, fylt av blomster og **skyggefulle** kjempetrær, med Seinen flytende stille omkring.

Gravplassen for hunder og andre husdyr ble **grunnlagt** i året 1889 av Madame Durand og grev Alexandre Dumas. Inntil nå har mer enn 50.000 dyrevenner funnet gravsted for sine kjære, **trofaste**¹, **firbente**² venner. **Innskriftene**³ på **gravstøttene**⁴ vitner om eiernes sorg.

Vi støter på det ene berømte **eiernavn** etter det andre, politikere, forfattere, artister, offiserer, prinser, konger og prinsesser. Her hviler Gribouille, en snill og vakker hvit hest som døde 35 år gammel. På et stort monument har eieren skrevet: "Du tjente meg i 25 år, og jeg gråt over deg som over en trofast tjener og venn."

Her hviler katten til den berømte Henri Rochefort. Ved hans **bortgang** døde hans katt av sorg. På en gravstøtte står på en porselensmedaljong: "Til vår lille, kjære Chouquette, så god, så snill, så kjærlig. Vi glemmer deg aldri." På en grav for tre hunder: "Sov lykkelig, deres kjærlighet vil alltid være i våre hjerter."

Visste vi det ikke før, får vi på denne kirkegården vite at franskmennene er myke og sentimentale. Et sted står et

rustplaats
de begraafplaats
schaduwrijke

gesticht

¹ trouwe; ² viervoetige; ³ de opschriften; ⁴ de grafstenen

naam van een eigenaar

overlijden

foto av far, mor og sønn sammen med hunden: "Vi elsket deg høyt, og vi vet at du elsket oss. Vi er ulykkelige uten deg."

På denne kirkegården får vi overveldende bevis for at det er hunden, hesten og katten som står menneskene nærmest.

Mange berømte hunder er begravet her, hunder som har reddet barn fra å **drukne** og gamle mennesker ut fra flammene. Mest berømt er St. Bernhardshunden Barry, som reddet 40 mennesker fra å **fryse ihjel** i Alpene. Da Barry forsøkte å redde den 41., som var i livsfare, måtte den **bøte med**¹ livet. En mann som var **gått vill**², trodde at hunden var en bjørn, og med sine siste krefter slo han til hunden med en jernstang. Hunden klarte å komme seg blødende tilbake til klosteret. **Munkene** skjønte hva som var hendt, fulgte hundens blodspor og fikk bragt Barrys **banemann**¹ i **god behold**² tilbake til klosteret. Idag **pryder** Barrys bilde portalen inn til kirkegården.

Men også andre dyr er begravet på dyrekirkegården, aper, ugler og endog en løve, som tilhørte den berømte løvetemmer Pezon, sammen med en hund som hadde vært løvens **amme**. Vi finner støtter til minne om en gasele, om indiske griser, hvite mus, kaniner, skilpadder, ja endog om en hane og en rev.

Det er en ubeskrivelig stillhet på denne kirkegården. Et **pussig**¹ **innslag**² i idyllen var en svart, levende katt, som kom og satte seg på en liten, beskjedne kattegrav, som et levende monument over den avdøde katt, hvis navn var Mimi, et ikke uvanlig kattenavn i Frankrike.

Men ikke alle hunder og katter i Frankrike får sitt siste **hvilested** på denne øya i Paris. Bare av hunder finnes det 8 millioner i landet, og tallet øker. Dette viser med all tydelighet at vår moderne tids mennesker trenger dyrene. Den nære kontakt som tidens mennesker mangler i forhold til hverandre, den søker de hos et annet levende vesen, hvis kjærlighet og **tålmodighet** ingen grenser kjenner. Hva et dyr kan bety for et menneske, er de **rørende** inskripsjoner vi finner på denne kirkegården et **overbevisende** uttrykk for.

Også i vårt land har mange dyrevenner reist minnestøtter over sine avdøde **kjæledegger**. Vi kan kanskje smile litt

verdrinken

doodvriezen

¹ het bekopen met; ² verloren gelopen

de monniken

¹ doder; ² ongedeerd tooit

min

¹ grappig; ² element

rustplaats

kalmte

ontroerende overtuigende

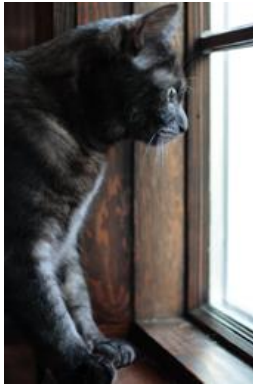
troeteldieren

overbærende til dette, men la oss da huske: Mennesker kan **svikte**, men aldri en hund. Hvem er så mest verdt?

neerbuigend
in de steek laten

KATTENS ØYNE

Anders Langsem

Hver dag sitter jeg her ved vinduet mitt. Hver dag **titter** jeg ned på menneskene der nede på gaten. De **farer** fram og tilbake som små **maur**, alltid **stresser de av gårde**. Hvor skal de alle sammen, hva **maser** de sånn for? Er det brann, en naturkatastrofe. Eller har de det så travelt fordi de føler at livet

løper fra dem. Hvorfor forstår de ikke at det er de som løper fra livet.

At livet ikke er noe de kan løpe etter, men at de må stoppe opp. Stoppe og la livet **innhente** dem. De har ikke tid til å sette seg ned, **trekke pusten dypt** og virkelig føle at de lever.

Her jeg sitter føler jeg det. Hver morgen strekker jeg meg så lang jeg er, **tar et dypt åndedrag**, og lar livet trenge inn i hver pore. Og jeg nyter det, nyter følelsen av å være til, å kunne kjenne blodet **banke¹ i årene²**, føle kraften i **lemmene**, og uvissheten om hva dagen vil bringe meg. Hvilke syn skal jeg få se i dag, hvilke lukter vil jeg kjenne, hvilke smaker vil jeg merke. Jeg tar hver dag som den kommer, hver time som om den er den siste, hvert minutt som om den er den aller første. Jeg vil aldri miste min **oppdagelsestrang**, min nysgjerrighet og appetitt på livet. Alle menneskene der nede på gaten har ikke en gang fått smaken på livet, ikke fått **ferden** av en ny spennende dag. Nei, de er for **opptatt** av klokken, de er for opptatt av forgjeves å løpe etter timeviseren, og **livende redd** for at minuttviseren skal nå dem igjen og **daske** dem smertefullt over baken.

Ingen av dem har følt gleden av å se **svaler i stup**. De har ikke tenkt over hva for en følelse det må være å sveve høyt over byens gater, i fri flukt. Sveve på en varm luftstrøm, før man plutselig kaster seg i et stup

kijk
razen
mieren
haasten ze zich weg
zaniken

inhalen
diep adem te halen

haal diep adem

¹ kloppen; ² mijn aders
mijn leden

ontdekkingsdrang

de geur
 bezig met
doodsbang
meppen

zwaluwen in duikvlucht

ned mot gaten. Kjenne hvordan vinden suser forbi deg og den harde asfalten farer raskere og raskere mot deg, til du **brått** strekker hals og avbryter stupet i en elegant sving rundt hushjørnet og igjen lar deg virvle oppover og oppover, i en stadig bredere spiral. På toppen av sirkelen lukker man øynene og nyter følelsen av **vektløshet** før man igjen kaster seg nedover.

plots

gewichtloosheid

Ingen av dem har hatt tid til å la **vårforneemmelsen**¹ krype innpå seg. Merke hvordan vårsolen **tiner opp**² frosne hormoner, og varmer blodet til det **småputer** i årene. De har aldri merket den kriblende følelsen av seksuell energi som starter i bakhodet og som sakte og frydefullt kryper nedover ryggraden og ikke stopper før den ender helt ute i **halebenet**. De har aldri merket hvordan **nakkehårene** reiser seg i forventning etter å få **utløsning**. Forventning etter å nå klimaks, forventning etter å la alle **hemninger** fare og bare la seg styre av instinktene som stadig jager deg, fortære, fortære.

¹ het gevoel dat de lente eraan komt; ² ontdooit pruttelt

het staartbeen
de nekharen
orgasme
remmingen

Hva er det for et liv de lever, hva føler de, hva tenker de? Hvor lenge klarer de å holde ut? Hvorfor er det så viktig å holde ut lengst mulig? Hvorfor kan de ikke bare leve hver dag fullt ut? Hvis de **så** dør unge, vet de i hvert fall at de har levd. At hver dag har vært ny, at de har levd livet slik det skal gjøres. Det skal nytes i store porsjoner, helt og fullt. Det er ikke bare å kaste i seg maten, og så rase av gårde. Den skal **tygges og smakes på**, og svelges i små porsjoner. Og det beste som finnes, er å kunne legge seg i solen etterpå og drømme om det man har spist, gjenoppleve hvert måltid. Gå igjennom følelsen av hvordan **smaksløkene** ble bombardert av inntrykk, hvordan de sender bilder til hjernen av varme somrer, **duvende blomsterenger**, brusende hav og fjerne eksotiske land. Det er som om det gemmer seg en ny verden i hver eneste **matbit**, som om hvert eneste måltid **ruger på** en hemmelighet som du bare kan oppdage hvis du er ekstra, ekstra oppmerksom. Slike ting legger de ikke merke til. De kaster bare i seg maten, raser fra middagsbordet for å **rekke**¹ kveldens avtaler og mange **gjøremål**², mens maten kaster misfornøyd på seg fordi den ikke fikk sjansen til å fortelle eventyret sitt som den så lenge har forberedt. Den **klorer**¹ **grinete**² i **magesekken**³, og **gliser ondskapsfullt**⁴ når den ser **magesåret**⁵ **ulme**⁶ rødt og irritert.

dan

gekauwd en geproefd worden

de smaakpapillen

wiegende bloemenweiden

stukje eten
broedt ... op

¹ op tijd komen voor; ² bezigheden

¹ klauwt; ² kniezend; ³ de maag
⁴ grijnst kwaadaardig; ⁵ de maagzweer; ⁶ "smeulen"

Det beste jeg vet er å sitte ved stuevinduet og titte ut. Jeg lar først blikket vandre over himmelen for å se på fuglenes flukt. Litt misunnelig er jeg nok, her jeg sitter innesperret i denne trange leiligheten uten en sjanse til å slippe ut. Videre lar jeg blikket fare over bygningene rundt meg for å se om jeg kanskje kan få et glimt inn i en eller annen dagligstue. Kanskje får jeg et glimt av den mannen som pleier å stå ved vinduet sitt og titte tomt ut i luften. Uten å legge merke til noen ting, mens tankene hans raser av gårde i ekspressfart. Slik ser det ut i hvert fall de gangene jeg har fått et glimt av ham. Han står stivt rett innenfor vinduet og ser ut i luften med blanke, ufokuserte øyne. Skuldrene er nesten oppunder skuldrene hans, så det er ikke koselige tanker han har. Kjeven¹ henger slapt ned mens en dråpe med spytt² ligger og balanserer i munnviken hans, usikker på om den skal kaste seg utfor kanten, ut i det store intet, eller ikke. Slik kan han stå lenge, og da mener jeg lenge. Minst flere timer, men brått vender tankene tilbake fra sin vandring, kjeven klapper sammen og pupillene fokuserer plutselig, samtidig som skuldrene faller tilbake til normal høyde. Hva tenkte han på? Hvor var han? Hvis mannen ikke står i vinduet sitt, lar jeg blikket vandre videre ned i gaten under meg. Der er det alltid noe å se på. Av og til er det hunder som prøver å komme seg over den trafikkerte gaten. En gang var det en som ikke klarte det. Det var ikke et pent syn der den lå livløs ved fortauet, etter at to sett med store bildekk hadde voldtatt¹ det spinkle² reisverket³ som skjelettet er. Tungen hang ut av munnviken, nakken var vridd i en unaturlig vinkel, kroppen var slapp, og øynene glassaktige. Men det rørte meg ikke noe særlig egentlig. Jeg liker ikke hunder, jeg misliker dem meget sterkt faktisk. De er store, bråkete og de lukter vondt. Samtidig er de så utrolig klønete¹, de klarar² ofte å snuble i sine egne ben. Selv om de har fire av dem kan det vel ikke være så vanskelig å sette et foran det andre uten å krysse venstre og høyre labb¹. Grådige² og siklete¹ er de, og helt uten stolthet der de nedlater seg til tigging² for bare en liten godbit³. Nei hunder liker jeg ikke, men de er en del av naturen, uvisst av hvilken grunn. Rett over gaten her står det en pølsevogn og selgeren	afgunstig blik met een lege blik glanzende ¹ zijn onderkaak; ² speeksel mondhoek drukke gezicht autobanden ¹ aangerand; ² tengere ³ geraamte hoek lawaaierig ¹ stuntelig; ² slagen erin struikelen ¹ poot; ² gulzig ¹ kwijlend; ² zich vernederen tot gebedel; ³ lekker brokje hotdogkraam
---	---

er en attraksjon i seg selv. Han er liten, tykk og **skallet**. Ikke tynnhåret, men absolutt skallet. Om sommeren ser jeg hvordan solen speiler seg i den blanke skallen hans og jeg kan se sommerens gang på hvilken farge **hodebunnen** hans har. Tidlig på sommeren begynner den å bli lett lyserød, **uvant** som den er med UV-strålenes drepande virkning på cellene. Midtsommers har nesten hele det røde **hudlaget**¹ **flasset av**², og under dukker ny og forsterket hud opp. Sent på sommeren er han blitt virkelig brun på toppen av **issen**, ikke sjokoladebrun dessverre, men en mørk **skitten** farge.

Når så vinteren **setter inn**, står han der innhyllet i damp fra det varme pølsevannet, **iført** en tykk, ullen **strikkelue** som er trukket godt nedover ørene, og man kan **formelig** høre hvordan huden hans svetter og **gisper** etter luft, dypt der nede under all ullen.

Mannen selv veiver med armene og jeg kan se hvordan han roper til folk om de ikke har et minuttstid for å smake på byens **desidert** beste pølser. Og når en stresset person finner rom i et allerede **sprengt** tidsskjema til å kunne stoppe opp for å få seg litt **vomfyll**¹, ser jeg hvordan pølselageren **blomstrer opp**². Han formelig vokser flere tommer, mens han ivrig åpner **lokket**¹ til vannbadet der **fettete**², utkokte pølser svømmer rundt for å fordrive tiden til de skal ende sitt korte liv som vomfyll. Han finner fram et **dvaskt**¹ pølsebrød, og **pøser på med**² mengder av **sennep** og ketchup. Etter en slik mengde av konserveringsmidler har man forlenget sitt liv med flere år.

Jeg kan selv merke den **liflige**¹, **pirrende**² lukten som driver opp til meg, og jeg lener meg ubevisst nærmere ruten, til jeg plutselig oppdager at **utsynet** har blitt **tilslørt**¹ av **doggen**² av min egen varme pust. Den som bare kunne ha satt tennene i en slik **fristelse**. Uroen raser i kroppen min, og tennene **flommer over** av vann.

Men nei, her sitter jeg og kan ikke stort annet enn å filosofere over hvordan et pølsemåltid kunne ha smakt. Min verden består av en liten leilighet i en **bygård**. Mitt fengsel er et firkantet **skall** oppdelt i stue, kjøkken og to små soverom.. Mitt eneste lyspunkt er dagens måltider, og utsikten fra vinduet mitt her i femte etasje.

kaal

hoofdhuid
onvertrouwd

¹ opperhuid; ² afgeschilferd

de kruin
vuile

begint
gekleed in
gebreide pet
gewoonweg
snakt

zonder meer
overvol

¹ maagvulling
² openbloeit
¹ het deksel; ² vettige

¹ "vadsig"; ² laat vloeien
mosterd

¹ heerlijke; ² prikkelende

het uitzicht
¹ verdoezeld; ² de damp
verleiding
stromen over

stadspand
dop

Noen sier at det finnes en gud. Hvor er han, hva gjør han, og hvorfor? Det er så mange spørsmål som naturlig dukker opp hvis man skal prøve å finne ut om ryktene om en allmechtig gud er sanne. Man kan selvfølgelig bli **forledet** til å tro at det står en høyere makt bak dette komplekse **skaperverket** som vår verden er. Hvordan har naturens **urverk** blitt til? Hvem har sittet og tilpasset alle de små **tannhjulene** som går så lett i hverandre, og som gjør at maskineriet går **prikkfritt**¹ og uten de store **forsinkelsene**². Noen **påstår**¹ da **hardnakket**² at det må være en stor og allmechtig Gud som har skapt dette. Men at han har gjort det på syv dager, stiller jeg meg litt tvilende til. Hvor er han nå? Nå som vi trenger ham som aldri før. Vi har gjort så godt vi kan for å ødelegge denne jorden som vi har fått tildelt. Atmosfæren er forpestet av gasser, skogene som forsyner oss med luft, er i ferd med å bli hugget ned. Verdenshavene er forurensset og nær lagt **øde**. Og mennesker dreper hverandre **for adspredelsens skyld**, eller i håp om makt og rikdom. Nei, etter at Gud skapte jorden, kan han ikke ha vært helt fornøyd. Og som et barn som **går lei av** en leke, kastet han oss fra seg i en krok av sitt himmelrike, og der har vi ligget siden og samlet støv.

Noen påstår at det ikke finnes en Gud. Det er lett å underbygge en slik påstand. Men om det er riktig, kan man ikke vite. Måten naturen er satt sammen på, der alt og alle glir inn i et naturlig samspill. Som et stort **puslespill**¹, der alle **brikkene**² er omhyggelig skåret ut for å kunne passe inn i det store bildet for å danne en helhet. Er det ikke litt rart at nesten alle **folkeslag** og raser tror på en eller annen gud eller eksistens? Hvis du ser på alle religionene som finnes, hinduisme, kristendommen, islam og shintoisme er bare noen, er det forbausende mange **likhetstrekk**, og så mange mennesker kan vel ikke ta så feil.

To menn diskuterte Guds eksistens: Den ene, som var astronaut, sa at han hadde vært **utallige** ganger ute i verdensrommet, men noen gud hadde han aldri sett. Den andre, som var **hjernekirurg**, svarte tørt at han hadde skjært i tusenvis av hjerner, men han hadde aldri fått øye på en tanke.

Nei, om gud finnes vil vi vel aldri få vite. Det letteste er

verleid
schepping
mechanisme
tandwielen

¹ foutloos; ² vertragingen
¹ beweren; ² hardnekkig

dood
als tijdverdrijf

beu wordt

¹ puzzel; ² stukjes

volkeren

overeenkomsten

ontelbare

hersenchirurg

å prøve å løse våre egne problemer så godt vi er i stand til, som de små flittige maurene vi er. Finnes det en gud et eller annet sted der oppe har han nok funnet en ny og mer interessant leke som han fordriver tiden med. Vi får bare krysse fingrene for at han ikke bestemmer seg for å gjøre hodet rent, og **tar feil av oss og en hybelkanin**.

I det siste har jeg blitt så rastløs her jeg er innesperret i leiligheten. Det virker som om veggene kryper sammen om meg, og truer med en **sakte kvelningsdød**. Da er det jeg ser for meg en stor **løve**¹ som **labber**² rastløs fram og tilbake i **buret** sitt i en zoologisk hage, mens gamle fortrenge minner om et fritt liv på savannene dukker opp i hjernen. Følelsen av hvordan det er å **ligge på lur**¹ i håp om at et **byttedyr**² skal komme forbi. Hvordan spenningen **river** i kroppen mens en **lun**¹ bris **rusker**² i **hårmanen**³. Plutselig dukker en enslig, uvitende gasele opp. Den **rusler**⁴ sakte ned til vannet for å drikke, mens løven kryper på buken gjennom det høye gresset uten å lage en lyd. Avstanden minker, og til slutt er han så nær at med et eneste **byks** er han over byttedyret som ikke har en sjanse når den store drapsmaskinen slår til. Et slag med de **sylskarpe** klørne er nok til å rive opp buken og lukten av ferskt kjøtt setter blodet i kok. Løven kaster seg over sitt nyfelte bytte og lar tennene synke inn i en myk **strupe** som **gir etter** og det varme blodet fyller munnen med en smak av frihet, uovervinnelighet og evig liv.

Når jeg blir **revet bort i** slike drømmerier, oppdager jeg ofte at jeg sitter og banker fortvilet i glassruten. Det er rart at en tynn **hinne** med smeltet sand kan sperre meg inne. I slike øyeblikk ønsker jeg at vinduet med et lett dunk vil vippe opp og ut, slik at jeg også kan få et glimt av hva verden har å by på av opplevelser. Tenk om jeg hadde kunnet komme ut og fått sett de **syv underverker**. Hva for et syn hadde ikke Babylons hengende **hager**¹ vært. Tenk å kunne gå **målbundet**² rundt den **ruvende**¹ Sfinksen som vitner om **oldtidens**² glemte **kunnskaper**³ og om for lengst svunne kongeriker. Jeg kunne gått rundt i Kheopspyramidens dunkle ganger og sugd til meg av atmosfæren av gammel storhet og svart magi. Kanskje sjelen til en død farao vil true med å kaste en **forbannelse** over meg. Tenk den som kunne oppleve slike eventyr.

ons niet voor een pluk stof houdt

langzame wurgdood

¹ leeuw; ² sloft

kooi

¹ op de loer liggen; ² prooidier "scheurt"

¹ behaaglijke; ² ruist;

³ de manen; ⁴ slentert

sprong

messcherpe

strot

meegeeft

weggerukt uit

vlies

de zeven wereldwonderen

¹ tuinen; ² sprakeloos

¹ indrukwekkende; ² van de oudheid; ³ kennis

vloek

Etter alle disse filosofiske betraktninger må jeg strekke litt på **støle**¹ muskler og stive **ledd**², og kanskje, kanskje vil jeg finne et åpent vindu, som ikke er ordentlig lukket. Det har vært en uvanlig varm og solrik dag, og i disse trange bygårdene er det som om luften står stille og svetter. Etter alle disse timene i solskinnet merker jeg hvordan hver eneste pore i huden hylr om litt skygge og avkjøling.

¹ stijve; ² gewrichten

Og tro det eller **ei**. Miraklenes tid er ikke forbi!

niet

Ute på kjøkkenet etter at jeg har svelget mengder med kjølig **leskende** vann, ser jeg faktisk et åpent vindu. Hadde jeg ikke vært så langt vekk i mine filosofiske **grublerier**, hadde jeg vel merket trekken fra **vindusprekken**, og kunne allerede vært langt av gårde på mitt store eventyr. Men det er ikke for sent ennå. Fortsatt er jeg helt alene i leiligheten, de andre vil ikke komme hjem på flere timer ennå, så jeg har tid nok til å komme meg ut og av gårde før noen vil oppdage min flukt.

dorstlessend

overpeinzingen
de vensterkier

Endelig, endelig skal jeg også få merke friheten, men det gjelder å være rask. Jeg eier ikke noe annet enn det jeg står og går i, så det er ikke noe som binder meg her, bare tanken på de som jeg bor sammen med og som vil **bli igjen**¹, gir meg et lite **streif**² av vemod. Men jeg skal vende tilbake en gang. Men først vil jeg oppleve hvordan det er å leve uten **stengsler**, kunne rusle gatelangs og trekke inn den friske vårluften som **anger** av **spirende løvetann** og blomstrende epletrær. Kanskje jeg også vil møte den store kjærligheten, en **sjelsfrende** som vil elske meg som den jeg er. En **yndig** skapning som jeg vil elske og ære. En jeg kan dele mine innerste tanker og følelser med, og som vil forstå meg. En som jeg kan dele sorger og gleder med. En som vil stryke meg trøstende når jeg er lei meg, og som vil leke **kjælent** med meg når **hennes blotte nærvær** hisser meg opp.

¹ achterblijven; ² zweem

afsluitingen
geurt
ontluikende paardebloem

zielsverwante
bekoorlijke

liefkozend
haar aanwezigheid alleen al

Nå står jeg ved vinduet, og akkurat som jeg har drømt om vipper det lett ut og opp når jeg dytter til det. Jeg gjør meg klar til det store spranget. Jeg vil kaste meg ut i et stup lik svalene, og merker allerede hvordan spenningen raser gjennom kroppen. Nå, nå gjør jeg det, jeg spenner kroppen og kaster meg ut!

- Ikke visste jeg at det var så langt ned. Etter mitt store sprang ut i verden, så jeg hvordan bakken kom rasende mot meg, men jeg hadde ingen mulighet til å bremse opp farten. Jeg følte meg ikke vektløs, bare fryktelig tung og hjelpeløs. Jeg prøvde å slippe av for lettere å kunne **ta imot** støtet når jeg traff bakken. Men det er ikke lett, ikke når du ser hvor fort den harde asfalten kaster seg mot deg. Jeg falt rett foran en kvinne som stoppet forskrekket opp da jeg traff bakken med et tydelig dunk. Jeg merket hvordan noe ga etter i kroppen min, og jeg falt om. Hvor ille jeg var skadd visste jeg ikke, for alt **snevret seg inn** for meg. Det var som jeg fortsatte å falle, men denne gangen falt jeg innover i meg selv.

opvangen

vernauwde zich

Det siste jeg hørte før alt ble mørkt, var en bekymret, varm stemme som sa, " stakkars **pusen**, har du skadet deg"? Først etterpå fikk jeg vite at hun hadde løftet meg forsiktig opp, og hurtig fått meg til en veterinær. Hun hadde vært hos meg hele tiden mens han hadde undersøkt meg, og lykke over all lykke så hadde jeg kommet heldig fra det. Jeg hadde bare brukt et av mine ni liv og knekket et **bakben**.

poes

achterpoot

Så nå sitter jeg her i vinduskarmen min og slikker på et **gipset ben**. Jeg har opplevd nok eventyr for en lang stund. Det er merkelig at man nesten må miste livet for å sette pris på de små ting her i livet. En velfylt **mat-skål**¹, en **kjærlig**² **matmor**³, og en varm **vinduskarm**⁴. Så fra nå av kan vinduet godt stå oppe for min del, jeg er fornøyd med min egen lille verden. **I hvert fall** for en stund.

poot in gips

¹ etensbak; ² liefdevolle; ³ bazin

⁴ vensterbank

in elk geval

TRE KORTE UTDRAK FRA "TYPISK NORSK Å VÆRE UHØFLIG?"

van Reidum Aambø (Høgskulen i Volda, 2008)

("utdrag" = "uittreksels")

Boka

har **til hensikt** å si noe om koder for norsk høflighet **i vid forstand**¹ – i **nærmiljøet**², i sosiale sammenhenger, på arbeidsplassen og på reiser. Og norske **væremåter**³ sammenlignes med høflighetskoder i andre kulturer.

tot doel

¹ in de brede zin v.h. woord

² de leefomgeving

³ manieren van doen

Målgruppen er utlendinger som oppholder seg i Norge

de doelgroep

som studenter, **arbeidstakere** eller besøkende. Teksten er også nyttig for dem som studerer det norske språket som et fremmedspråk. Etniske norske lesere vil få innblikk i hvordan norsk kultur og væremåte blir oppfattet siden teksten gjengir mange inntrykk som utenlandske studenter og **innvandrere** har av nordmenn i Norge og utlandet. **Framstillingen** bygger dessuten på egen erfaring fra studier, arbeid, **oppdrag** og reise.

werknemers

inwijkelingen
de uiteenzetting
opdrachten

Været:

Mange innvandrere klager over regnvær, og noen har inntrykk av at "alle nordmenn har på seg **ytterjakke** med **hette**, og til og med små barn eier en paraply." En tyrkisk student som helst vil holde seg innendørs når temperaturen er under ti varmegrader, skriver: "Norske barn leker ute i regn og storm, norske kvinner og menn jogger også når det ligger snø på veien og **går tur** i all slags vær. Til og med **gravide** kvinner, kvinner og menn på over 80 år og barn på 4 år kan gå lange skiturer!"

overjas
kap

wandelen
zwangere

Noen tanker om norsk uhøflighet:

Å bruke **tannpirker** på restaurant er rart og nokså uhøflig for mange. Nordmenn **flest** gir ikke komplimenter om **utseende** til hverandre, de kan stå med hendene i lommene når de snakker med folk, norske kelnere **slenger** tallerkenene på bordet, skiltene i dette landet er uhøflige ("Adgang forbudt!"), nordmenn går rundt i joggeklær når de er gjester (turister) i andre land, og "det er merkelig at når man låner 10 kroner eller en **lysestake** fra nordmenn, vil de ha det tilbake selv om de er veldig rike og har mange lysestaker". Noen snakker om "den norske armen" som gjelder **oppførsel** til bords. I mange kulturer ber man sidemannen om å sende saltet, "men nordmenn strekker armen over maten til personen ved siden av for å ta saltet selv, uten å si unnskyld."

tandenstoker
de meeste
uiterlijk

smijten

kandelaar

gedrag

Naturen:

"Hva synes du om Norge?" er det klassiske spørsmålet alle utlendinger får, og nordmenn som spør, forventer å høre noe fint om den norske naturen. Når de "riktige" svarene ikke kommer, blir vi forbauset og kanskje skuffet. Vi har vanskelig for å tenke oss at det kan finnes mennesker som ikke setter like mye pris på fjell, fjorder og fosser som vi gjør. Men **det spørs** selvsagt hva man

hangt ervan af

sammenlikner med og hvilket perspektiv man inntar. En student fra det flate landet Latvia utbrøt idet hun åpnet vinduet på Høgskulen i Volda med Sunnmørsalpene foran seg: "Her kan man ikke se noe som helst, her er fjell på alle kanter!"

DA APPARATET GIKK I LUFTA

verwijst naar een andere Noorse "traditie": "hjemmebrenning" (illegaal thuis alcoholische drank stoken):

Rekonstruksjon av destillasjonsapparat for å lage juleakevitt (julbrännvin) i Sverige på 1800-tallet.

Hjemmebrenning der ble forbudt i 1855.

Foto: Julius Ejdestam: De fattigas Sverige / Nordiska muséet

Min onkel, Sigmund Gjestland, var med på å bygge opp Rjukan Sykehus. Hele sitt **yrkesaktive liv** tilbrakte han som **overlege** der. Han kunne fortelle følgende historie:

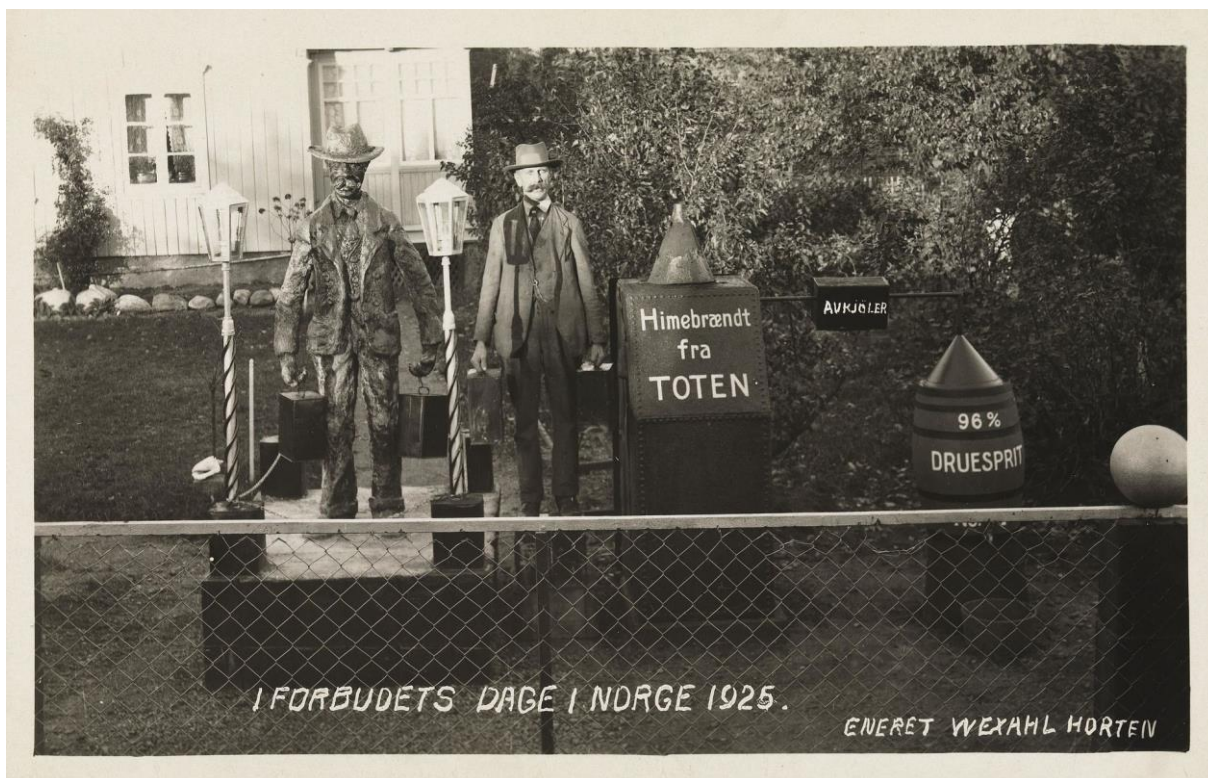
En ettermiddag ble det bragt inn en mann fra Granli, **stygt oppskåret** i ansiktet. Onkel **sydde** og **plastret** det hele og la så mannen inn for observasjon. Men da man litt senere skulle se til mannen i sengen hans, så var den tom. Men da kveldsvisitten av leger kom, var han på plass igjen, og min onkel spurte ham da hva som egentlig foregikk. Han fikk følgende svar:

"Du skjønner det, Gjestland, at skadene mine skyldes at hjemmebrentapparatet gikk i lufta, og jeg måtte jo **hjemom** og få vekk restene før politiet kom!"

beroepsleven
geneesheer-directeur

met lelijke snijwonden
naaide; bracht pleisters
aan

naar huis toe

"I forbudets dage i Norge 1925", humoristisk postkort med blant annet kanner for hjemmebrent. I Norge var det brennevinsforbud 1916-1927

JA TIL LIKESTILT OG VERDINØYTRALT POLITI

In 2009 zorgde een voorstel om de hoofddoek in het Noorse politiekorps toe te laten voor heftige reacties. O. a. de schrijvers Anne B. Ragde, Unni Lindell en Ingvar Ambjørnsen ondertekenden deze oproep:

Vi er heldige i Norge. Vi lever i et av verdens mest **likestilte** land. Kvinner og menns absolutte **likeverd**¹, har vært avgjørende for den friheten og høye graden av **velferd**² som vi i generasjoner har nytt godt av. Vår høye grad av likestilling har resultert i at kvinner og menn **omgås** vennskapelig på arbeidsplassen, i organisert fritidsliv, i det offentlige rommet generelt, og i sosiale sammenhenger. Denne friheten – for både menn og kvinner – er en **umistelig** frihet.

Det er derfor svært beklagelig og uforståelig at regjeringen **underkjenner** prinsippet om likestilling ved å tillate hijab som del av politiuniformen. La det være klart: Hijab er ikke et verdinøytralt **plagg**. Hijab markerer kvinnen i det offentlige rommet som **underlegen** mannen. Gjennom bruk av hijab markeres kvinnen som ærbar og ren, og visa versa defineres kvinner som ikke bruker hijab som urene og

emancipatoire

¹ waarden neutrale
gelijkwaardigheid

² welvaart
met elkaar omgaan

onmisbaar

verwerpt

kledingsstuk
ondergeschikt aan

æresløse.

Å godta hijaben skaper også presedens. Andre religiøse **effekter** kan vanskelig avvises, og det kan skape en vanskelig og konfliktfylt **grensesetting**. Uniformsreglementet for politi i fredstid har vært verdinøytralitet. Verken religiøst **ståsted**, ideologiske eller politiske synspunkt skal være en del av polituniformen. Publikum skal aldri være i tvil om at den enkelte politiansatte representerer staten og **ordensmakten**, uavhengig av **vedkommendes**¹ personlige tro, **legning**² eller oppfatninger. Politiet representerer således likhet. Dette **grunnfestede**¹ prinsippet **overkjører**² nå regjeringen, dertil uten en **forsvarlig**³ demokratisk behandling. Folket lyttes ikke til, om vi skal tro **meningsmålingen i VG** 7. februar, der et flertall på 70 prosent sier nei til hijab i politiets rekker.

I likestillingens **ånd** ber vi regjeringen om å besinne seg og sørge for at politi i tjeneste fortsatt signaliserer kvinner og menns absolutte likestilling. Norge har et verdinøytralt politi, og vi er fornøyd med det. La det forbli slik.

eerloos

kentekens
bepaling van wat wel en
niet toegelaten is
standpunt

openbaar gezag
¹ van de persoon in
kwestie; ² geaardheid
¹ basis; ² schuift ... aan de
kant; ³ verantwoorde
de opiniepeiling in VG
(*Noorse populaire krant*)

geest

TOTALT UNYTTIGE FAKTA

1. Esso betyr "bil med motorstopp" på japansk.

2. **Framstående** psykologer har bevist at det å montere opp **juletrebelysningen**¹ er den tredje mest stressende situasjonen i et **parforhold**².

3. Coca-Cola ville hatt grønn farge dersom man ikke hadde **tilsatt** kunstig farge.

4. Det er umulig å **nyse** med åpne øyne.

5. Venus er den eneste planeten som **roterer** mot sola.

6. Alle måneder der den første dagen i måneden er en søndag, vil også ha en fredag den trettende.

7. **Hjernen** består av 85% vann.

8. Et **gjennomsnittsmenneske** er 1 cm kortere om kvelden enn om morgenen. Grunnen til det er at ryggraden presses sammen i løpet av dagen.

vooraanstaande
¹ lichtjes van de
kerstboom; ² relatie
tussen echtgenoten

toegevoegd

niezen

draait

het brein

doorsneemens

9. **Saksen** ble oppfunnet av Leonardo Da Vinci.

de schaar

10. Et **papirark** kan ikke **brettes** mer enn 7 ganger, uansett hvor stort eller tynt det er.

blad papier; geplooid
wor-den

11. Det er umulig å **slikke** seg på albuen.

likken

12. 80% av de som leste punktet ovenfor, vil forsøke å slikke seg på albuen.

TI TOLTALT UNYTTIGE FAKTA OM DYR

1. Elefanten er det eneste dyret som ikke kan hoppe.

2. Sommerfuglen¹ smaker² med føttene.

¹ vlinders; ² proeven

3. En **snegl** kan sove i 3 år.

slak

4. Kolibrien er den eneste fuglen som kan fly **baklengs**.

achteruit

5. En **maur**¹ kan **løfte**² 50 ganger sin egen **vekt**³, kan trekke 30 ganger sin egen vekt og faller alltid over på sin høyre side når den blir **beruset**.

¹ mier; ² opheffen
³ gewicht
dronken

6. Eselets øyne er plassert slik at den kan se alle fire hovene sine samtidig.

7. En **loppe** kan hoppe 350 ganger sin egen **kroppslengde**¹ før den **sulter i hjel**².

luis
¹ lichaamslengte
² van de honger

8. En vanlig **husflue** summer i tonen F. Det er det samme som summetonen i vanlige telefoner.

sterft
huisvlieg

9. **Torsken**¹ kan lukte **agn**² på 700 meters avstand.

¹ de kabeljauw; ² aas

10. Kattepiss er **selvlysende** i ultrafiolett lys.

lichtgevend

NYTTIGE FAKTA OM NORSKE MENN OG KVINNER

I Norge lever kvinner fem år lenger enn menn.

Mer enn ni av ti som sitter i fengsel er menn.

Tre av fire som begår selvmord er menn.

Menn må i militæret, kvinner **slipper**.

niet

Menn er overrepresentert i statistikker som gjelder skader, ulykker, **drukning**¹, **fyll**² og depresjoner.

¹ verdrinking; ² dron-
kenschap
een spaakgelopen relatie

Kvinner får barna etter **samlivsbrudd** i ni av ti tilfeller.

Og det begynner tidlig. Jenter får bedre **karakter** enn gutter i 90 prosent av **fagene**.

cijfers
de vakken

Statistikkene er klare: kvinner er lykkeligere, flinkere og, har mer og bedre kontakt med seg selv og sine foreldre.

Aldri har flere kvinner og færre menn fått barn.

Kvinner har bedre **helse**, de har det bedre på skolen og har et tryggere liv.

gezondheid

Og likevel klarer de det **ufattelige** retoriske kunstgrepet å **fremstå** som undertrykt.

onvoorstelbare
naar voren komen als

(Runar Døving, forsker, Statens institutt for
forbruksforskning)

COLOFON

De afbeelding bij "Politikerne..." komt van https://en.wikipedia.org/wiki/Banknotes_of_the_Norwegian_krone

"Morderne" van Randi Heddeland werd oorspronkelijk in "Magasinet" van 19-40/1948 gepubliceerd in. De tekst werd op een aantal plaatsen licht gewijzigd. De afbeelding komt van

<https://www.flickr.com/photos/frosch50/29789629092> en is

"Leserens rettigheter" komt uit "Som en roman. Om gleden ved å lese" van Daniel Penna.

De afbeelding van de duizendpoot in "Vitser" komt van

https://es.wikipedia.org/wiki/Archivo:Millipede_centipede_side-by-side_es.png

De foto "Torvallmenningen i regn, Bergen" komt van <https://www.flickr.com/photos/tonaakra/522388355> en is Attribution-NonCommercial 2.0 Generic (CC BY-NC 2.0)

De afbeelding bij "Noorse zelfspot" is een "still" uit "Typisk norsk A12" op <https://vimeo.com/117321315>

De foto van de "fiskeboller" komt van <https://de.wikipedia.org/wiki/Fiskeboller>

"Er du smartere enn en blondine?" is in allerlei varianten op het internet te vinden; deze versie komt van http://eitskrittframogtotilbake.blogg.no/1367947523_er_du_smartere_enn_en.html

"Krigsminner" komt van

https://www.bergen.kommune.no/bk/multimedia/archive/00028/Ingeborg_8_r_28384a.pdf

"Larm: en absurd historie" en "Selvportrett" zijn zgn "vandrehistorier". De foto van het glas water komt van <https://pixabay.com/nl/een-glas-water-transparante-glas-3246432/> en is CC0 1.0 Universeel (CC0 1.0); de foto van de sinaasappel komt van <https://www.pexels.com/photo/orange-fruit-vitamins-vitamin-c-54369/> en is "Free for personal and commercial use"; de foto van de naainaald komt van <https://pngimg.com/download/19088> en is Creative Commons 4.0 BY-NC

"En mystisk gate" is een Creative Commons tekst. De foto komt van <https://pxhere.com/en/photo/1358067> "en is "Free for personal and commercial use"

Op de teksten "Den hellige natten" van Selma Lagerlöf, "Familien Sverdrup i Leikanger og deres julefeiring" van Reinilde Sverdrup en "På låven sitter nissen" van Margrethe Munthe rust geen copyright meer. De foto van Selma Lagerlöf komt van https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Selma_Lagerl%C3%B6f.png De illustratie bij "På laven sitter nissen" is een "still" van <http://gammel.salaby.no/julekalender-viking/13-desember/sang-og-musikk/pa-laven-sitter-nissen>

"En annerledes julefortelling" komt van <https://www.flekkeroy.no/Privatsiden/pjulefortelling.htm>

De "nieuwe" versie van de Mona Lisa komt van <https://moonstarsandpaper.blogspot.com/2007/03/monayouve-changed.html> en is Creative Commons Attribution 2.5 License

"Kattens øyne" is weergegeven met toestemming van de auteur.

De korte uittreksels uit "Typisk norsk å være uhøflig?" komen van

https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2491534/uhoflig_swahili_endelig.pdf?sequence=1&isAllo wed=y

De foto's bij "da apparatet gikk i lufta" komen van

https://no.wikipedia.org/wiki/Hjemmebrent#/media/File:I_forbudets_dage_i_Norge_1925_-_no-nb_digifoto_20140611_00089_blds_03806.jpg

en

https://no.wikipedia.org/wiki/Hjemmebrent#/media/File:Spirit_distillery.jpg

"Ja til likestilt og verdinøytralt politi" verscheen in Aftenposten van 11.02.2009:

https://www.aftenposten.no/norge/i/rWWwm/Vil-de-absolutt-ga-med-skaut_-kan-de-bli-noe-annet-enn-politi

"Totalt unyttige fakta" en "Ti totalt unyttige fakta om dyr" komen van totaltunyttig.info. De afbeeldingen bij "Ti totalt unyttige fakta om dyr" komen van <https://openclipart.org/detail/17810/cartoon-elephant>, <https://openclipart.org/detail/267004/prismatic-butterfly-remix>, <https://openclipart.org/detail/201617/snail>, <https://openclipart.org/detail/181965/cartoon-ant-art>, <https://openclipart.org/detail/214238/donkey-coloured>, <https://openclipart.org/detail/168708/louse>, <https://openclipart.org/search/?query=housefly>, <https://openclipart.org/detail/266437/cod>, "you may use all clipart from Openclipart even for unlimited commercial use" en https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Urinating_brown_cat.jpg

"Nyttige fakta om norske menn og kvinner" is op verschillende discussiefora te vinden; de originele tekst stond zichtbaar in Aftenposten van 13.10.2006.

INHOUD

INLEIDING	3
POLITIKERNE.....	4
MORDERNE	6
LESERENS RETTIGHETER:.....	15
VITSER.....	17
ER DU SMARTERE ENN EN BLONDINE?	28
KRIGSMINNER	29
LARM: EN ABSURD HISTORIE	32
EN MYSTISK GATE.....	32
DEN HELLIGE NATTEN	35
FAMILIEN SVERDRUP I LEIKANGER OG DERES JULEFEIRING	38
EN ANNERLEDES JULEFORTELLING	39
PÅ LÅVEN SITTER NISSEN	41
SELVPORTRETT?.....	42
NORGES FØRSTE SENTER FOR TANNLEGESKREKK	44
PÅ DYREKIRKEGÅRDEN I PARIS	45
KATTENS ØYNE	47
TRE KORTE UTDRAK FRA "TYPISK NORSK Å VÆRE UHØFLIG?"	54
DA APPARATET GIKK I LUFTA.....	56
JÅ TIL LIKESTILT OG VERDINØYTRALT POLITI	57
TOTALT UNYTTIGE FAKTA	58
TI TOLTALT UNYTTIGE FAKTA OM DYR.....	59
NYTTIGE FAKTA OM NORSKE MENN OG KVINNER	60
COLOFON.....	61
INHOUD	63